Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1938 ИЙУЛЬ 27 ВЫРСАРНИКУН 169 (4982) №

ЧĂВАШ КОММУНĔ

21-мĕш çул тухать

ПСК(б)П Чăваш Обкомĕпе Тĕпĕçтăвкомăн хаçачĕ

Пĕр №-рĕ 10 пус

РЕДАКЦИПЕ КАНТУР АДРЕСĔ: Город Чебоксары, ул. Володарского, 5. Дом Печати

ТЕЛЕФОНСЕМ: Редактăрăн 0—67; Ред. заместителĕн 0—88; Редакци çекретарĕн 4—40; Дежурнăйăн 6—23

Ĕнер Шупашкарта Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çеççийĕ уçăлчĕ

Чăваш халăхĕн парламĕнчĕ ĕçе тытăнчĕ

Ĕнер Шупашкарта Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çеççийĕ уçăлчĕ. Орденлă республикăн уйаври пек тумланнă столици чăваш халăхĕ суйласа йанă чаплă çынсене хаваслăн кĕтсе илчĕ. Колхозлă йалăн тулăх уйхирĕсенчен, хапрăк-савăтсенчен килнĕ мухтавлă стахановĕцсемпе стахановкăсем, колхоз руководителĕсемпе бригадирсем, йалсовет председателĕсем, инженерсем, учителсем—чăваш халăхĕн чи лайăх ывăл-хĕрĕсем аслă парламент ĕçлеме пуçлас залăна мăнаçлă та çирĕп утăмсемпе утса кĕреççĕ.

Республика Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çеççийĕ уçăлни чăваш халăхĕн пĕрлĕхне, унăн пÿлтарулăхĕпе паттăрлăхне кăтартса паракан аслă уйав пулса тăчĕ. Коммуниссемпе партире тăманнисен никам çĕнтерейми сталинла блок депутачĕсем пĕр кăмăллăн, пĕр хаваслăн ура çине тăрса чăваш халăхĕн пĕрремĕш депутатне—пĕтĕм тĕнчери ĕççыннисен аслă çулпуçне Сталин йулташа саламлаççĕ.

Сталин—пирĕн йалав, пирĕн хĕвел, пирĕн телей. Вăл туса панă пире çакăн пек пуйан та хаваслă пурнăç. Вăл пулăшнипе пирĕн республика нумай нацилĕ совет государствин тивĕçлĕ членĕ пулса тăчĕ.

Тулли кăмăлпа саламлаççĕ халăх ывăл хĕрĕсем Сталин йулташăн çывăх соратникĕсене—Республика Верховнăй Совечĕн чаплă депутачĕсене—Молотăв, Калинин, Ворошилăв, Каганович, Йежов, Жданăв, Андрейĕв, Микойан йулташсене. Чăваш халăхĕ çак аслă Çеççре пайан коммуниссен партине, унăн çулпуçне Сталин йулташа чĕререн, ĕмĕр сивĕнми йуратнине тата тепĕр хут, халиччен нихăçан пулман çĕклевÿпе кăтартса парать.

Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çеççине ватă депутатсенчен пĕри М. Ç. Кђаçĕв йулташ уçрĕ. Михаил Çеменăвич Кђаçĕв сăн-сăпатĕнче, унăн кунçуленче кашни чăваш ĕççынни сăн-сăпатне, хăйĕн кунçулне курать. Тискер патша самавинче Михаил Çеменăвич мĕн пĕчĕкренех Винокурăвпа Клементйĕв кулаксем патĕнче ураран ÿкеччен ĕçлесе, тăраниччен çăкăр çисе курмасăр ÿснĕ. Вăл тарахнă, харам пырсене халăх ĕнси çинчен тăпăлтарса пăрахса, лайăх, телейлĕ пурнăç тума ĕмĕтленнĕ.

Аслă Октябĕр револђуцинче ĕççыннисем помешчиксемпе капиталиссен влаçне çапса аркатрĕç. Ирĕклĕ çĕршывра, социалисăм хĕвелĕ айĕнче телейлĕ пурнăç ÿссе чечекленчĕ. Йавăр та асаплă, паттăр та кĕрешÿлĕ пурнăç çулĕпе утса тухса, Михаил Çеменăвич Кђаçĕв каçал Чăваш республикĕн чи аслă органне суйланма тивĕçлĕ пулчĕ, вăл пирĕн Верховнăй Советăн историлĕ Пĕрремĕш Çеççине уçса, халăх телейĕ çинчен, хăйĕн çÿлĕ ĕмĕчĕсем çинчен хумхануллă сăмах каларĕ.

„Патша Российĕн карти çинче чăваш çĕршывĕ пулман. Чăваш халăхне етем тесе хисеплемен, ăна мăшкăллă йатпа—„инородцы“ тенĕ. Тăмсай та айван чиновниксен темĕн пысăккĕш çарĕ Российă империнчи халăхсене, çав шутрах чăваш халăхне те çаратса пусмăрласа пурăннă. Российă—„халăхсен тĕрми“ пулнă...

Халăх патша йĕркипе кăшт та пулин кăмăлсăр пулсан, ăна катăргăпа, тĕрмесемпе, нухайкăсемпе пусарнă. Çавна епĕ хам çурăм çинче туйса куртăм. Патша самодержавине хирĕç агитаци тунăшăн мана, 1902—1904 çулсенче, арĕслесе тĕрмене хупса лартрĕç. Çав ылханлă та тĕттĕм вăхăт ĕмĕрлĕхе пĕтрĕ. Пирĕн тăшмансем мĕнле ĕмĕтленсен те çав вăхăт нихăçан та таврăнас çук“,—тет çирĕппĕн Кђаçĕв йулташ.

Кђаçĕв йулташ хăйĕн сăмахĕпе ЧАССР Верховнăй Совет депутачĕсен, мĕн пур чăваш халăхĕн шухăш-кăмăлне каласа пачĕ. Кашнин чĕринче пайан пĕр шухăш, пĕр кăмăл:

Пысăк тав, пысăк мухтав Октябĕрти Аслă Социалисăмлă революцине, коммуниссен аслă партине, совет влаçне, халăхсен аслă çулпуçне Сталин йулташа пире телейлĕ пурнăç туса панăшăн! Пысăк тав, пысăк мухтав вырăс рабочи класне, аслă вырăс халăхне пире ĕмĕрхи пусмăртан хăтăлма пулăшнăшăн, социалисăм строителствин пур фрончĕсенче те тăванла пулăшса пынăшăн!

Республикăри пĕтĕм ĕçхалăхĕ, Шупашкарти пĕтĕм ĕççыннисем халĕ Верховнăй Совет депутачĕсемпе пĕр шухăшпа, пĕр туйăмпа, пĕр ĕмĕтпе, пĕр савăнăçпа пурăнаççĕ, ĕçлеççĕ, савăнаççĕ. Республикăн столицине колхоз уйхирĕсенчи, хапрăк-савăтсенчи çĕнĕ çĕнтерÿсем çинчен калакан хыпарсем килеççĕ. Хастар пурнăçпа пурăнать республика!

Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн пĕрремĕш ларăвĕнче Верховнăй Совет председателĕпе унăн заместителĕсене суйларĕç, Çеççин кун йĕркисене çирĕплетрĕç.

Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн председателне Çеççи пĕр кăмăлпа Н. П. Павлăв депутата суйларĕ. Павлăв йулташ парти Чăваш Обкомĕн çекретарĕ, социалисăм строителствинче тăшмансене хирĕç кĕрешсе ÿснĕ çирĕп болђшевик, ăна Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн председателне суйлани пирĕн ĕççыннисем коммуниссен партине мĕнле пысăк кăмăлпа йуратнине тата тепĕр хут кăтартса парать.

Чăваш АССР Верховнăй Совет председателĕн заместителĕсене Çеççи Туçа суйлав округ депутатне, Патăраел районĕнчи Пушкин йачĕпе тăракан колхоз председателне А. М. Михайлăва йулташа тата Турхан суйлав округ депутатне ватă учител В. С. Кириллăв йулташа суйларĕ. Вĕсем иккĕшĕ те халăх хушшинчен тухнă, халăхшăн чĕререн парăнса ĕçлекен çынсем. Михайлăва йулташа илсен, вăл пирĕн ирĕклĕ совет çĕршывĕнче ирĕклĕ совет хĕрарăмĕ государствăн мĕнле пысăк дейателĕ пулма пултарнине кăтартакан чĕрĕ пример.

Чăваш халăхĕн аслă парламĕнчĕ ĕçе тытăнчĕ. Халăх суйласа йанă чаплă çынсем республика пурнăçĕн пысăк ыйтăвĕсене сÿтсе-йавмала, государства управленин аслă органĕсене суйласа çирĕплетмеле.

Верховнăй Совет депутачĕсене халăх кунçулне, пурнăçне, телейне шанса панă. Пирĕн Верховнăй Советра халăхсен аслă çулпуçĕ Сталин йулташ пĕрремĕш депутат пулса тăни пирĕн орденлă республикăна коммунисăм çулĕпе татах хăйуллăрах та пысăкрах утăмсемпе малала кайма иксĕлми вăй-хăват парать.

Кодекссем кăлараççĕ

Мĕнле те пулин кодекс—уголовнăй, гражданский кодекс тупанма халђхи вăхăтра май çук. Йуридически издателствă çавăн пек кодекссене йулашки хут çултаăк кайала пичетлесе кăларнăччĕ. Вăл кодекссене пĕтĕм тиражне кĕске вăхăтрах сутса пĕтерне пулнă.

ССР Союзĕн Йустици Халăх Комиссариачĕ РСФС Республикĕн мĕн пур кодексĕсене çĕнерен пичетлесе кăларма тытăннă. Официаллă текстсăр пуçне, кодекс çуменчи приложенисенче саккун актисем, ССР Союзĕн тата РСФС Республикен Верховнăй сучĕсен пленумĕсен ăнлантарса панисем тата ыт. пулаççĕ.

Çавăнпа пĕрлех союзлă республикăсен кодексисене хăйсен тăван чĕлхипе пичетлесе кăларма хатĕрленеççĕ.

Чăваш АСС Республикĕн пĕрремĕш созыври Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çеççин 1938 çулхи ийулĕн 26-мĕшĕнче пулнă ларăвĕ çинчен

Информацилĕ пĕлтерÿ

Ийулĕн 26-мĕшĕнче, каçхине 6 сехетре, Шупашкарта, саслă кино театрта, Чăваш АССР Республикĕн пĕрремĕш созыври Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çеççийĕ уçăлнă.

Депутат С. К. Коротков йулташ сĕнĕве тăрăх, Çеççине Верховнăй Советăн Йункă суйлав округĕнчен суйланнă чи ватă депутачĕ „Çĕнĕ çул“ йалхуçалăх артелĕн колхозникĕ М. Кђаçĕв уçать.

Кђаçĕв йулташ сăмахĕ хыççăн Верховнăй Совет Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн председателне тата председател заместителĕсене суйлама пуçлать.

Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн председателне пурте Павлăв Николай Павлăвич йулташа суйлана; председател заместителĕсене Михайлăва Анна Михайлăвнă йулташа тата Кириллăв Ваçилий Çеменăвич йулташа суйлана.

Верховнăй Совет Çеççи ĕçĕн регламентне çапла йышанна:

1. Чăваш АССР Верховнăй Совет Çеççин ларăвĕсем ирхине 10 сехетрен пуçласа кăнтăрла 4 сехетчен, каçхине 5 сехетрен пуçласа 7 сехетчен пулса иртеççĕ.

2. Çеççин кун йĕркинчи ыйтусем тăрăх доклад тума докладчиксене Верховнăй Совечĕн председателĕ çирĕплетет.

3. Чăваш АССР Верховнăй Совет депутачĕсен кашни ушкăнĕ, унта 10 çынран кайа мар шутланать пулсан, хăйĕн содокладчĕсене тăратма пултарать.

4. Доклад тума докладчиксене 1 сехет тата йулашкинчен калама 30 минут параççĕ, содоклад тума содокладчиксене 30 минут, йулашкинчен калама 15 минут параççĕ.

5. Оратăрсене сăмах калама малтанхи хут 20 минут, иккĕмĕш хут 5 минут параççĕ.

6. Харпăрхăй паракан зайавленисемпе фактăлă справкăсене хут çине çырса памала, вĕсене ЧАССР Верховнăй Совечĕн председателĕ алла илнĕ хыççăнах йе, содержанине кура, лару вĕçĕнче вуласа кăтартать.

7. Черетсĕр ыйтусене хут çине çырса памала, вĕсене ЧАССР Верховнăй Совет председателĕ çийĕнчех вуласа кăтартать.

8. Кун йĕрки çинчен калама 5 минут параççĕ.

9. Сасăласси çинчен калаçма 3 минут параççĕ.

Депутат Зашчелкин Федăр Дмитрийĕвич йулташ панă сĕнÿ тăрăх ЧАССР Верховнăй Совечĕ çакăн пек кун йĕрки йышăнна:

1. ЧАССР Верховнăй Совечĕн Мандат Комиççине суйласси.
2. ЧАССР Верховнăй Совечĕн Йаланлăх Комиççийĕсем çинчен
3. ЧАССР Конституцин хăшпĕр статйисене улшăнусемпе хушусем кĕртесси.
4. Чăвашла кăларнă ЧАССР Конституци текстне тÿрлетÿсем кĕртесси.
5. ЧАССР Верховнăй Совечĕн Президиумне суйласси.
6. ЧАССР Правителствине—ЧАССР Халăх Комиссарĕсен Советне туса хурасси.
7. ЧАССР Верховнăй Совечĕн депутачĕсене хăйсен депутат обйазаннăçĕсене пурнăça кĕртнипе çыхăнса тăракан расхутсене тÿлесси çинчен.

ЧАССР Верховнăй Совечĕн депутачĕсен полномочийĕсене тĕрĕслемешкĕн Мандат Комиççи суйлана, вăл Комиççине кĕреççĕ:

ЧАССР Верховнăй Совечĕн Мандат Комиççин председателĕ Полтĕв Петр Степанăвич—Хучаш суйлав округĕнчен (Йетĕрне р.) суйланă депутат.

Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн Мандат Комиççи членĕсем:

Александрăв Иван Александрăвич—Йантикăва суйлав округĕнчен (Вăрмар р.) суйланă депутат;

Херсонăв Гурий Александрăвич—Ишек суйлав округĕнчен (Ишлей р.) суйланă депутат;

Чекменевă Аниçийă Çеменăвна—Алкашри суйлав округĕнчен (Çĕмĕрле р.) суйланă депутат;

Грабăвă Йевдокийă Федăрăвнă—Çĕмес суйлав округĕнчен (Улатăр) суйланă депутат;

Йакимăвă Ксенийă Данилăвнă—Балдай суйлав округĕнчен (Йетĕрне р.) суйланă депутат;

Андрейĕв Мирон Андрейĕвич—Йÿçкасси суйлав округĕнчен (Елĕк р.) суйланă депутат.

Мандат Комиççине суйланă хыççăн ЧАССР Верховнăй Совет Çеççин пĕрремĕш ларăвĕ хупăнать.

РСФСР Верховнăй Совет Президиумĕнче

Ийулĕн 22-мĕшĕнче Кремђре РСФСР Верховнăй Совет Президиумĕн пĕрремĕш ларăвĕ пулса иртнĕ, ларăва А. Е. Бадайĕв йулташ председател пулса йертсе пынă.

Президиум РСФСР Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çеççийĕ йышăннă саккунсене пичетлесе кăларма тата Çеççин стенографилĕ отчотне кăларма решени йышăннă. Автономлă республикăсен Верховнăй Совечĕсене РСФСР Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çеççин стенографилĕ отчотне тивĕçлĕ автономлă республика чĕлхипе пичетлесе кăларма сĕннĕ.

РСФСР Верховнăй Совет Президиумĕн ларăвĕсене хатĕрленес тĕлĕшпе ĕçлеме тата кулленхи ĕçсене туса пыма РСФСР Верховнăй Совет Президиумĕн Çекретариатне тума йышăннă, çекретариат составне Г. В. Козлов, М. Ф. Шкирйатăв, А. В. Косарĕв, И. И. Йефремăв, В. А. Донской кĕреççĕ.

РСФСР Верховнăй Совечĕн Президиумĕ А. Е. Бадайĕв (председател), А. А. Андрейĕв, Н. А. Булганин, М. Ф. Шкирйатăв, А. И. Угарăв, Г. В. Козлов, А. В. Косарĕв, И. С. Хохлов тата В. А. Донской йулташсенчен тăракан Комиççине РСФСР Верховнăй Совечĕн Президиум аппаратне реорганизацилемели план туса хатĕрлеме тата хăйсен сĕнĕвĕсене Президиума çирĕплетме тăратма хушнă.

Ларура çавăн пекех тата РСФСР Верховнăй Совечĕн Председател Заместителĕсен ĕçĕсем çинчен тăракан ыйтăва пăхса тухнă. Председател Заместителĕсем черетпе 1—2-шер уйăх хушши тÿррĕмех РСФСР Верховнăй Совечĕн Президиумĕнче ĕçлемеле тунă.

РСФСР Верховнăй Совет депутачĕн депутат билечĕн тата кăкăр çине çакмали знакăн образецĕсене çирĕплетнĕ.

РСФСР Верховнăй Совет Президиумĕн ĕçĕсен управленине туса хунă.

(ТАСС).

Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн Çеççине уçнă чух Кђаçĕв депутат каланă сăмах

Йуратнă йулташсем, депутатсем! Чăваш Автономлă Советлă Социалисăмлă Республика Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çеççийĕ уçăлнă йатпа сире пĕтĕм чĕререн саламлатăп! (АЛĂ ÇУПАÇÇĔ).

Йулташсем! Пайанхи телейлĕ те савăнăçлă кун пĕтĕм чăваш халăхĕпе вăл суйласа йанă çынсем—пирĕн республикăн Верховнăй Совечĕн депутачĕсем, хăйсен чи пирвайхи саламне Аслă Конституцийе тăвакан аслă çын патне—Чăваш республикĕн Верховнăй Совечĕн пĕрремĕш депутачĕ — Иосиф Виссарионăвич Сталин патне йараççĕ. (ТĂВĂЛЛĂН АЛĂ ÇУПАÇÇĔ, ПУРТЕ УРА ÇИНЕ ТĂРАÇÇĔ. „СЫВĂ ПУЛТĂР СТАЛИН ЙУЛТАШ!“ ТЕСЕ КĂШКĂРАÇÇĔ).

Епĕр, пирĕн хаклă депутатсене—Аслă Сталинăн çывăх соратникĕсене — Совет правителствин пуçлăхне Вйачеслав Михайлăвич Молăтăв тата Каганович, Ворошилăв, Калинин, Андрейĕв, Ежов, Жданăв, Микойан йулташсене хĕрÿлĕ салам йаратпăр. (НУМАЙЧЧЕН АЛĂ ÇУПАÇÇĔ).

Хаклă йулташсем! Чăваш халăхĕ пирĕн çине пысăк шанчăк хучĕ. Вăл пире хамăрăн орденлă республикăна тытса пыма хушрĕ. Епĕ ĕнтĕ мĕн пур депутатсен йачĕпе Чăваш халăхне çапла шантарса калатăп: епĕр, пире Ленин вĕрентнĕ пек, Иосиф Виссарионăвич Сталин вĕрентнĕ пек ĕçлĕпĕр, тетĕп. (АЛĂ ÇУПАÇÇĔ). Хамăр халăхăн пит пысăк шанчăкĕнчен тухас мар тесе, епĕр тÿрĕ кăмăлпа тата пĕтĕм чунтан-чĕререн парăнса ĕçлĕпĕр. (АЛĂ ÇУПАÇÇĔ).

Мĕншĕн ĕçлемели тата мĕншĕн кĕрешмели пирĕн пур вара. Пирĕн телейлĕ те савăнăçлă пурнăçăн ылттăн кĕнеки — Сталинла Конституци пур. Çав кĕнекере Совет Союзĕнчи халăхсен аслă çĕнтерĕвĕсене çырса хунă, çав кĕнеке пĕтĕм тĕнчери ĕçхалăхне капиталисăмлă чуралăхран тата фашисла тискерлĕхрен хăтармали йалав пулса тăчĕ. (АЛĂ ÇУПАÇÇĔ).

Йулташсем, депутатсем! Патша Российĕн карти çинче Чăваш çĕршывĕ пулман. Чăваш халăхне етем тесе хисеплемен, ăна мăшкăллă йатпа — „инородцы“ тенĕ.

Тăмсай та айван чиновниксен темĕн пысăккĕш çарĕ Российă империнчи халăхсене, çав шутрах чăваш халăхне те çаратса пусмăрласа пурăннă. Российă—„халăхсен тĕрми“ пулнă. Пĕчĕкçеç чиновник те, унăн влаçĕ пит пĕчĕкçĕ пулсан та, хăйне мăнкăмăллă тытса патша вырăнне хунă. Старăстă, старшина, писăр, урйадник, пристăв, исправник, земски начађник, пуп тата йулашкинчен губернатăр—çав çынсем Чăваш халăхне тытса пусарса тăнă. Чăваш халăх ĕмĕрсем тăрăшшĕ тĕттĕмре, пусмăрта, ним пĕлмесĕр, хăраса—чĕтресе пурăннă.

Халăх патша йĕркипе кăшт та пулин кăмăлсăр пулсан, ăна катăргăпа, тĕрмесемпе, нухайкăсемпе пусарнă. Çавна епĕ хам çурăм çинче туйса куртăм. Патша самодержавине хирĕç агитаци тунăшăн мана, 1902—1904 çулсенче, арĕслесе тĕрмене хупса лартрĕç. Çав ылханлă та тĕттĕм вăхăт ĕмĕрлĕхе пĕтрĕ. Пирĕн тăшмансем мĕнле ĕмĕтленсен те çав вăхăт нихăçан та таврăнас çук.

Коммуниссен партийĕ, унăн Сталинла Тĕпкомĕ йертсе пынипе, тата Аслă вырăс халăхĕ тăванла пулăшнипе, Чăваш республикинчи ĕçхалăхсем телейлĕ, пуйан тата културалă пурнăç кĕрешсе илчĕç.

Пайанхи савăнăçлă кун чăваш халăхĕ Аслă вырăс халăхне, коммуниссен партине тата халăхсен çулпуçне Аслă Сталина пĕтĕм чунтан-чĕререн пысăк тавтăвать. (НУМАЙЧЧЕН АЛĂ ÇУПАÇÇĔ).

Чăваш çĕршывĕ ĕлĕк кайа йулнă, тĕттĕм, културăсăр çĕршывран РСФС Республикинчи малта пыракан республикăсенчен пĕри пулса тăчĕ. Пирĕн кучуххехи промышленнăçла предприйатисем пур, пирĕн республикăн уйхирĕсенче пин ытла трактăр, 350 комбайн тата ытти йалхуçалăх машинисем нумай ĕçлеççĕ. Çав машинăсем колхозниксен ĕçне çăмăллатаççĕ, пирĕн уйхирсенчи тырпул тухăçлăхне ÿстереççĕ. Чăваш çĕршывĕ хут пĕлекен, пуйан културалă çĕршыв пулса тăчĕ.

Чăваш халăхĕ ĕлĕкхи вăхăтра телейлĕ пурнăç çинчен ĕмĕтленме те пултарайман. Халђ ĕнтĕ чăваш халăхĕ çĕнĕрен çуралчĕ, çĕнĕ, телейлĕ пурнăçпа пурăнма пуçларĕ.

Пирĕн ĕнтĕ помешчиксемпе кулаксем, фабрикантсем тата заводчиксем текех çук. Хапрăксем, савăтсем, çĕрсем, вăрмансем, çутçанталăкăн мĕн пур пуйанлăхĕсем, — пурте халăх пурлăхĕ пулса тăчĕç. Епĕр харам пырсемшĕн мар, хамăршăн, хамăр ачасемшĕн ĕçлетпĕр. Епĕр хресченсем—ĕмĕрлĕхех тата тÿлевсĕрех çĕр илтĕмĕр.

Епĕ Тутаркас районĕнчи Пушкăрт йалĕнчи хресчен-колхозник. Манăн çулăмсем те утмăла çывăхарса пыраççĕ. Епĕ чăваш халăхĕн ĕлĕкхи правасăр, ылханлă пурнăçне лайăх астăватăп. Епĕ октябĕр револђуциччен чухăн хресчен-батрак пулнă, нушапа пусмăр тÿснĕ. Халĕ епĕ, ытти колхозниксем пекех пуйан та телейлĕ пурнăçпа пурăнатăп. Халĕ пирĕн ĕç—хаваслă та савăнăçлă ĕç пулса тăчĕ. Халĕ ĕнтĕ епĕ хамăр халăх телейĕшĕн тата утмăл çул та ытла пурăнма хатĕр.

Епĕ, ĕлĕкхи вăхăтра батрак пулнă çын, хамăр Республикăн чи аслă органĕн Пĕрремĕш Çеççине уçмашкăн тивĕçлĕ пулнипе пит те савăнатăп. Епĕ пит пысăк телейлĕ çын пулса тăтăм. Çакăншăн партийе, совет влаçне пысăк спасибă, пысăк спасибă Сталин йулташа! (АЛĂ ÇУПАÇÇĔ).

Йулташсем, депутатсем! Чăваш халăхĕ пире депутата суйланă чухне вăл пире çирĕп наказ пачĕ: хамăрăн тăван çĕршыва куçшăрçине сыхланă пек сыхлама хушрĕ, халăх тăшманĕсене хирĕç пĕр шеллемесĕр кĕрешме, тăшманăн сăтăрлă ĕçĕсене çинчех сиссе, вĕсене пĕтерсе пыма хушрĕ. Епĕр, депутатсем халăхăн çак наказне пит те лайăххăн пурнăçа кĕртме тивĕçлĕ. (АЛĂ ÇУПАÇÇĔ).

Сывă пултăр пирĕн чаплă коммуниссен партийĕ!

Сывă пултăр Совет влаçĕ!

Сывă пултăр Чăваш халăхĕ!

Сывă пултăр Чăваш Республикин Верховнăй Совечĕн пĕрремĕш депутачĕ — Иосиф Виссарионăвич Сталин! (АЛĂ ÇУПАÇÇĔ).

Йулташсем! Чăваш Автономлă Социалисăмлă Совет Республикин Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çеççийĕ уçăлнă тесе шутлатăп. (НУМАЙЧЧЕН АЛĂ ÇУПНИ ОВАЦИНЕ КУÇАТЬ. „УРА!“ ТЕСЕ КĂШКĂРАÇÇĔ).

Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн депутачĕсене

ПАЙАН, ИЙУЛĔН 27-МĔШĔНЧЕ, ЧĂВАШ АССР ВЕРХОВНĂЙ СОВЕЧĔН ПĔРРЕМĔШ ÇЕÇÇИЙĔ 7 СЕХЕТРЕ КАÇХИНЕ УÇĂЛАТЬ.

Çеççин итогĕсене сÿтсе-йаваççĕ

Мускаври предприйатисенче РСФСР Верховнăй Совет Çеççин итогĕсем çинчен калаçусем туса иртереççĕ.

Лепсе йачĕпе тăракан електромотор савăтĕнчи рабочисем Угарăв, Шкирйатăв, Косарĕв йулташсен тата ытти депутатсен РСФСР чылай Халăх Комиссариачĕсен ĕçĕсене критиклесе каланă сăмахĕсене саламлаççĕ. Тухса калаçакансем уйрăмах халăх сывлăхне сыхлас ĕçе вăйлатса йама кирли çине çавăрăнтарса пăхтарнă, ку ĕç валђли правителствă пит нумай укçа-тенкĕ парать. Рабочисем РСФСР Çутĕç Халăх Комиссариатĕнчен вăл педагогсен кадрĕсене хатĕрлес тата вĕсене суйласа илес ĕçе татăклăн вăйлатса йама, шкулсем валђли лайăх учебниксем тума ыйтнă.

Мускаври Л. М. Каганович йачĕпе тăракан тормăз савăтĕнче, велоçипед савăтĕнче, „Красный пролетарий“ тата ытти нумай предприйатисенче рабочисем хăйсен сăмахĕсенче РСФСР Верховнăй Совечĕн депутачĕсем уйрăм Халăх Комиссариачĕсен ĕçĕнчи çитменлĕхсене тупса палăртни—РСФС Республикĕн мĕн пур Халăх Комиссариачĕсен ĕçĕсене лайăхлатма пулăшассине кăтартса панă.

(ТАСС).

Ÿкерчĕк çинче (сулахайран): Рйабинă округĕнчен суйланă депутат П. И. Новикăвă, Йÿçкасси округĕнчен суйланă депутат М. А. Андрейĕв, Йунгă округĕнчен суйланă депутат М. Ç. Кђаçĕв, Йĕпрес округĕнчен суйланă депутат Н. Ç. Бодров, Ишек округĕнчен суйланă депутат Г. А. Херсонăв, Шупашкар хулинчи 1-мĕш номĕрлĕ округран суйланă депутат Т. А. Ахазăв.

Йалсовет ӗҫӗ ҫӗнелсе пырат̆

Тукай йалсовечӗ 1934 ҫулчченех районра кайа йулса пыракан йалсовет пулнӑ. Государствӑ умӗнчи обйазательствӑсене те ҫулран-ҫулах тултарман. Вӑл йалсовет массӑран уйӑрӑлса кайнӑран, массӑпа ҫыхӑнса ӗҫлеменрен килнӗ. Кулакла елементсем йалсовет ӗҫӗнче те, колхоз ӗҫӗнче те хытӑ кансӗрлесе пынӑ. Ун чухне коллективизаци проценчӗ те питӗ пӗчӗккеччӗ.

Халӗ пирӗн йалсоветри „Августӑн 1-мӗшӗ“ колхоз хресченсене 85 процент пӗрлештерсе тӑрат̆. Паллах ӗнтӗ, колхозниксене йертсе пыма ансатрах. Вӗсем колхоз ӗҫӗнче те, йалсовет ӗҫӗнче те хастарлӑн ӗҫлесе пыраҫҫӗ. Тырпул тухӑҫӗ ҫулран-ҫулах ӳссе пырат̆.

Кӑҫалхи ҫуракине пирӗн колхоз пысӑк пахалӑхпа иртерчӗ. Ҫакна май кӑҫал та вӑйлӑ тырпул туса илетпӗр.

Епӗ, малтан колхоз бригадирӗнче ӗҫленӗскер, 1934 ҫултанпа йалсовет председателӗ пулса ӗҫлетӗп. Йалсовет ӗҫне куҫсанах активпа таччӑн ҫыхӑнса ӗҫлеме тытӑнтӑм, секцисен ӗҫне чӗртсе йатӑм. Ӗҫе пӗлсе организацилесен йертсе пыма та ҫӑмӑл. Финанс секцийӗ пур секцисенчен те лайӑхрах ӗҫлесе пынине палӑртатӑп. Епӗр укҫа-тенкӗ пухассине пур тӳлевсем йенӗпе те пурнӑҫларӑмӑр. Ийулӗн 2-мӗшӗнче Виҫҫӗмӗш Пилӗкҫуллӑх Зайома ҫырӑнас кампани пуҫланчӗ Пирӗн колхозниксем правительствӑ займом кӑларнине пысӑк хаваслӑхпа кӗтсе илчӗҫ. Епӗр ҫак ӗҫре те чи малтанах активпа пӗрле ӗҫлеме тытӑнтӑмӑр. Комсодпа финанс секци членӗсен ларӑвӗсенче ҫӗнӗ зайома 1.100 тенкӗлӗх ҫырӑнчӗҫ. Ийулӗн 3-мӗшӗнче колхозниксен пысӑк митингӗ пулса иртрӗ. Ҫак митинграх 1.700 тенкӗлӗх ҫыранса, 1200 тенкӗ укҫа тӳлесе татрӗҫ. Капитӑв Шейдулла ӗлӗк питӗ чухӑн пурнӑҫпа асаплӑхра пуранна. Вӑл халӗ телейлӗ пурнӑҫпа пурӑнат̆. Ҫав митинграх ҫӗнӗ зайома 60 тенкелӗх ҫырӑнса укҫине те тӳлесе татрӗ. Шейдуллин Гали коњухра ӗҫлет. 60 тенкӗлӗх ҫырӑнса, ҫавӑнтах тӳлесе татрӗ. Вӗсем ытти колхозниксене лайӑх пример кӑтартрӗҫ. Пурне те ҫӗнӗ зайома ҫырӑнса илме чӗнчӗҫ. Кун хыҫҫӑн пур колхозниксем те зайом илме ҫырӑнчӗҫ. Иртнӗ ҫулхи зайома епӗр 4.300 тенкӗлӗх сарнӑччӗ. Ҫӗнӗ зайома 4.700 тенкӗлӗх ҫыранчӗҫ. Колхозниксем ЧАССР Верховнӑй Совечӗн 1-мӗш ҫеҫҫичен зайом укҫине пӗтӗмпех тӳлесе татма пулнӑччӗ. Халӗ зайом укҫине тӳлесе татрӑмӑр ӗнтӗ.

Йалсоветри пур секцисем те хӑйсен ӗҫӗсене ҫӗнетсе пыраҫҫӗ. Тасалӑх секцийӗ лайӑх ӗҫлет. Колхозниксем таса та кулљтурӑлӑ пурӑнма вӗренсе ҫитрӗҫ. Хатӗрлев секцийӗ лайӑх ӗҫленипе государствӑ умӗнчи парӑмсене вӑхӑтра пурнӑҫласа пыракан пултӑмӑр.

Епӗр пур ӗҫре те ҫӗнтерӳ туса пыратпӑр. Ҫак ӗнтӗ массӑпа ҫыхӑнса, пӗрле ӗҫленинчен килет. Иртнӗ суйлав кампанисенче ӗҫҫыннисен активлӑхӗ нумай ӳсрӗ. Йалсоветри агитатӑрсем хаљхи вӑхӑтра суйлав кампани вӑхӑтӗнхинчен те хӗрӳлӗн ӗҫлесе пыраҫҫӗ.

Анчах та пирӗн тумали ӗҫсем те питӗ нумай-ха. Епӗр пур хресченсене те колхоза кӗртсе ҫитереймен. Активпа ҫыхӑнса ӗҫлени ку ӗҫре те ҫитенӳ тума май парат̆. Мана Урмаел суйлав округӗнчи суйлавҫӑсем ЧАССР Верховнӑй Советне депутата суйласа, ман ҫине пысӑк шанӑҫ хучӗҫ. Ҫакна май епӗ йалсовет ӗҫне татах та лайӑхрах туса пырассишӗн тӑрӑшса ӗҫлетӗп.

ЗАРИФУЛЛА ГАЛИУЛЛИН.
Тукай йалсовет председателӗ—ЧАССР Верховнӑй Совет депутачӗ.

Учитӗл пулса ӗҫленипе чӗререн савӑнатӑп

Турханран ирхине 8 сехетре тухрӑмӑр. Автомобил хамӑр республикӗн лайӑх ҫулӗсем тӑрӑх малала пырат̆. Лайӑх астӑватӑп, ӗлӗк пирӗн ҫулсем питӗ начарччӗ, ун чухне машинӑсемпе мар, лашасемпе те ҫӳреме йавӑрччӗ. Совет влаҫӗ пулнӑ хыҫҫӑн, хамӑр ҫулсене лайӑх йӗркене кӗртрӗмӗр. Халӗ пирӗн автомобилсем нумай. Вӗсемпе лайӑх ҫулсемпе ҫӳресе савӑнатпӑр.

Канаша ҫитсен автобус ҫине лартӑмӑр. Ҫул икӗ айакипе йавӑҫсем лартса тухнӑ. Йавӑҫсем хушшипе колхозсен пуйан уй-хирӗсем курӑнаҫҫӗ. Машинӑ ҫинче ларса пынӑ чух колхозсен уйӗсенче хӗрӳ ӗҫ пынине куртӑмӑр. Колхозниксем ӑнӑҫлӑ тырра пысӑк хастарлӑхпа пухса кӗреҫҫӗ. Халӗ пирӗн колхозла хирсенче жнейкӑсем, трактӑрсем, комбайнсем тата ытти йалхуҫалӑх машинисем нумай.

Пурнӑҫ тӗпренех улшӑнса лайӑхланчӗ. Колхозниксем ҫулран-ҫулах вӑйлӑ тырпул туса илеҫҫӗ. Республикре ҫӗнӗ хапрӑк-савӑтсем ӳсеҫҫӗ. Пирӗн республикӑн столици илемленсе пырат̆. Вӑл хӑйӗн сӑн-сӑпатне тӗпренех улӑштарчӗ. Кунта илемлӗ ҫуртсем ӳссе ларчӗҫ. Ӗҫҫыннисене вањљи театрсем, клубсем, сатсем тата ыт. те пур.

Епӗр ӗлӗк кун пек савӑнӑҫлӑ пурнӑҫа ӗмӗтленме те пултарайман. Епӗ халӗ учителре ӗҫлекен Бокашӗвӑ йалнех илсе пӑхар-ха. Револљуциччен ку йалта хутла пӗлменнисем 80 процент, трахомпа чирленисем 80 процент ытла пулнӑ. Йал кулљтурӑсӑр пулнӑ. Халӗ ҫак йала паллама ҫук. Вӑл тӗпренех улшӑнчӗ. Шкул пур. Ҫул ситнӗ ҫамрӑксем пурте шкулта вӗренеҫҫӗ. Кашнийех пӗлӳ илсе, тӑван ҫӗршывшӑн усӑлӑ ҫын пулма тӑрӑшат̆. 11 ҫул учителре ӗҫлерӗм, ҫак вӑхӑтра пирӗн ҫамрӑксем чӗререн хутла вӗренме тӑрӑшнине лайӑхах туйса илтӗм.

Совет правительстви халӑхсен сывлӑхне упрас ӗҫе те укҫа нумай расхутлат̆. Ӗлӗк Чӑваш халӑхӗшӗн пысӑк асаплӑх пулнӑ трохом чирӗ пӗтсех пырат̆.

Коммунисла парти пире телейлӗ пурнӑҫ ҫулӗ ҫине илсе тухрӗ. Телейлӗ ҫӗршыври ҫамрӑксене хутла вӗрентесси, коммунисла воспитани парасси—телейлӗ тивӗҫлӗх. Хаљхи вӑхӑтра епӗ вӗрентсе кӑларнисенчен нумайӗшӗ аслӑ шкулсенче инженерсем, љотчиксем, конструктӑрсем, учителсем тата ытти специалиссем пулма вӗренеҫҫӗ. Халӗ ман шкулта 59 ҫамрӑк ача вӗренет. Вӗсен те ӗмӗчӗсем пысӑк.

Пурӑнма савӑнӑҫлӑ пулса тӑчӗ. Хам учителре ӗҫленипе чӗререн савӑнатӑп. Епӗ патша влаҫӗ вӑхӑтӗнче кун пек телейлӗ пурнӑҫ курасса ӗмӗтленме те пултарайман. 13 ҫула ҫитсен капиталиссем патне ӗҫлеме кайса шахтасенче, сахӑр савӑчӗсенче тата ытти ҫӗрте ӗҫлесе куртӑм. Ун чухне пире хутла вӗрентмен. Совет влаҫӗ хыҫҫӑн, учитӗл пулса тӑтӑм. Ҫак ӗҫре хаљ ыванма пӗлмесӗр совет ҫамрӑкӗсене коммунисла воспитани парассишӗн ӗҫлесе пыратӑп.

Ӗлӗк пирӗн пек учителсене, ӗҫҫыннисенчен тухнӑ учителсемпе ытти интеллигентсене влаҫӑн аслӑ органӗсене суйламан. Турхан суйлав округӗнчи суйлавҫӑсем мана ЧАССР Верховнӑй Советне депутата суйларӗҫ. Ман ҫине пысӑк шанӑҫ хучӗҫ. Епӗ халӑх шанӑҫне тивӗҫлипе пурнӑҫласа пыратӑп. Кулљтурӑ фронтӗнче татах та хӗрӳлӗн ӗҫлесе пыратӑп.

Ӗнер епӗ ЧАССР Верховнӑй Совечӗн Пӗррӗмӗш Ҫеҫҫине килтӗм. Кунта государствӑлӑ пысӑк ыйтусене сӳтсе-йавӑтпӑр. Ҫак пысӑк тивӗҫе пире Сталинла Конституци пачӗ.

В. Ҫ. Кириллӑв.
ЧАССР Верховнӑй Совет депутачӗ.

Ҫеҫҫи уҫӑлнӑ тӗле

ЙӖПРЕҪ, ийулӗн 26-мӗш. (Телефонпа). Чӑваш АССР Верховнӑй Совечӗн Пӗррӗмӗш Ҫеҫҫийӗ уҫӑлнӑ тӗле Мӑрат колхозӗ ӗҫ планӗпе пӑхнинчен пӗр кун маларах ыраш вырса пӗтерчӗ. 120 гектар ыраша пӗтӗмпех жнейкӑсемпе 5 кун хушшинче вырнӑ. Апҫанӑв тата С. Васильйӗв машиноведсем ӗҫ нормине 150—200 процент тултарса пычӗҫ. Колхозра столовӑй ӗҫлет. Унта 170 ҫын апатланаҫҫӗ.

М. Митрофанӑв.

Уйхир ӗҫӗнчи стахановецсем

Тӑвай МТС-чи улттӑмӗш бригадӑра ӗҫлекен комбайнер А. Константинӑв хӑйӗн сменинче комбайнпа 16-шар гектар пуҫтарат̆. Ҫавнашкалах виҫҫӗмӗш бригадӑри П. Николайӗв комбайнер та ҫменӑра 15—16 гектар вырса пырат̆.

Тӑрмӑшри Ленин йачӗпе тӑракан колхозра М. Йакӑвлӗвӑ, Й. Степанӑвӑ колхозницӑсем алпа вырас нормӑна 310 процент таран тултарса пыраҫҫӗ. Федӑрӑвӑ колхозницӑ 62 ҫулта пулсан та нормӑна 300 процент ытларах тултарат̆.

Чӑваш АССР Верховнӑй Совечӗн пӗррӗмӗш ҫеҫҫийӗ уҫӑлнӑ кун—ийулӗн 26-мӗшӗнче Киччӗри „Майан пӗррӗмӗш“ колхоз 120 пӑт, „Ҫӗнӗ ҫул“ колхоз 90 пӑт ыраш государствӑна леҫсе пачӗҫ.

Пикишкин.
В. Илйин.

Колхозсен уйхирӗсенче

Государствӑна ыраш парса татрӗҫ

ШӐНКӐРТАМ, ийулӗн 26-мӗшӗ. (Телефонпа). Ыраш вырса пӗтернӗ хыҫҫӑнах авӑн ҫапма тытӑнса, колхозсем государствӑна тырӑ леҫеҫҫӗ. Пайанхи куна „Алга“, „Августӑн 1-мӗшӗ“ колхозсем 1938 ҫулшӑн ыраш памали плана тултарчӗҫ. „Марс“ тата ытти колхозсем йулашки лавсене кӑларса йанӑ.

Чӑваш АССР Верховнӑй Совечӗн Пӗррӗмӗш Ҫеҫҫийӗ уҫӑлнӑ майӗпе колхозсенче социалисамлӑ ӑмӑрту татах вӑйланчӗ. Вӗсем 1938 ҫулшӑн ыраш парса татассишӗн, ҫуртрисене те хавӑрт тата лайӑх пахалӑхпа пухса кӗртессишӗн тӑрӑшаҫҫӗ.

Кужикӑв.

2.903 гектар ыраш вырнӑ

Тӑвай районӗнчи колхозсем 2.903 гектар ыраш вырнӑ. Ийулӗн 25-мӗшне районри 5 колхозра ыраш вырса пӗтернӗ. Уйра ӗҫлени ҫӗрте стахановла йухӑм анлӑ сарӑлса пырат̆. Ҫавна пула стахановецсен хисепӗ кунран-кун йышланса пырат̆. „Майӑн пӗррӗмӗшӗ“ колхозри Афорин тата Потапӑв холхозниксем жнейкӑпа кашни ҫменӑра 8 шар гектар вырса пынӑ. Ҫак колхозрах Й. Обакинӑ колхозницӑ ҫурлапа 0,12 гектар вырас вырӑнне, 0,18 гектар вырат̆.

„Ҫӗнӗ ҫул“ колхозра Андрейӗв машиновед ҫменӑра 8-шар гектар вырса пынӑ. А. Сергейӗвӑ колхозницӑ 600 кӗлте ҫыхса пырат̆. „Звезда“ колхозра М. Налимӑвӑ колхозницӑ ҫурлапа вырас нормӑна 371 процент тултарса пырат̆.

Ыраш вырса пӗтерчӗҫ

СӖНТӖРВӐРРИ, ийулӗн 25-мӗш. (Телефонпа). Районри колхозсем виҫҫӗмӗш кун ӗнтӗ массӑлӑн ыраш выраҫҫӗ. Малта пыракан колхозсем, сӑмахран, „Октӑбӗр“, Кивӗ Акчурари „Ленин ҫулӗ“ колхозсем ыраш вырса пӗтерчӗҫ. „Октӑбӗр“ колхозра 60 ҫулхи С. Куҫмин колхозник ӗҫ нормине 150 процент таран тултарса пынӑ. М. Демидӑв машиновед виҫӗ ҫменӑра 17 гектар таран ыраш вырнӑ. Вӑл жнейкӑна пӗр сехет те ахаљ лартман. Лашасене кӑна улӑштарса тӑнӑ, кӑнтӑрла та ӗҫленӗ.

„Стрела“ колхоз ийулӗн 23-мӗшӗнче, „Власть труда“ колхоз ийулӗн 24-мӗшӗнче ыраш вырса пӗтерчӗҫ. Ҫак колхозсенче пур ӗҫе те план тӑрӑх туса пынӑ Кашни бригадӑри звеносем пӗр-пӗринпе ӑмӑртса ӗҫлерӗҫ. Кӗлте ҫыхакансем: Н. Филиппӑвӑ, Ф. Калининӑ, жнейкӑпа ӗҫлекенсем: Й. Вињаков, К. Калинин, И. Аниҫимӑв йулташсем ӗҫ нормине 150—200 процент тултарса пычӗҫ.

Районри колхозсем государствӑна тырӑ пама тытӑнчӗҫ. Ийулӗн 25-мӗшӗнче районри колхозсенчен чи малтан „Красный Волгарь“ тата „Малый Аниш“ колхозсем государствӑна ҫӗнӗ тырӑ леҫсе пачӗҫ.

П. Сатур.
Г. Смирнов.

Малти вырӑна тухнӑ

Уйкас Кипек йалсоветне кӗрекен Куйбышӗв тата Тељмӑн йачӗпе тӑракан колхозсем Шӑхасан районӗнче малта пыракан колхозсем шутланаҫҫӗ.

Куйбышӗв йачӗпе тӑракан колхоз пур ӗҫе те план тӑрӑх туса пырат̆. Плансене йаланах колхозниксен асла пухӑвӗнче ҫирӗплетеҫҫӗ. Пур ӗҫе те лайӑх организацилесе, вӑхӑтра туса пыраҫҫӗ.

Колхозра уйри тырпула пухса кӗртес телӗшпе авӑн ҫапас, государствӑна тырӑ леҫсе парас ӗҫсен графикӗ тунӑ.

Колхозӑн пӗтӗмпе 183 гектар ҫинчен ыраш пухса кӗртмеле. Вӑл шутран 22 гектар алӑпа, 61 гектар жнейкӑпа вырмала, комбайнпа 100 гектар пухса кӗртмеле.

Колхозра стахановецсен йышӗ ӳссех пырат̆. Пӗррӗмӗш бригадӑра Иван Архипӑв, Ољга Павлӑвӑ, Агрипинӑ Михайлӑвӑ—кӗлте ҫыхакансем куллеххи ӗҫ нормине 150-шар процент тултарса пыраҫҫӗ. Кунта, уйрӑмӑнах Ољгӑ Макарӑвӑна палӑртмала. Вӑл кашни кун 1 пин кӗлте ытла ҫыхат̆, тӑкаксемпе хытӑ кӗрешет. Вӑл ҫыхнӑ тӗлте пӗр пучах выртнине те курмастӑн. 3-мӗш бригадӑра 7 ҫул хушши пӗр улшӑнмасӑр Иванов Андрей Иванӑвич йулташ бригадир пулса йертсе пынӑ. Вӑл бригадӑри ӗҫ вӑйне тӗрӗс организациленипе пур ӗҫе те чи малтан тата кӑтартулӑн туса пырса, районта чи малти вырӑна тухнӑ.

Иванов йулташа хаљ, унӑн пултарулӑхне кура, йалсовет председательне тата ЧАССР Верховнӑй Советне Йамаш округӗ тӑрӑх депутата суйланӑ. Кошкин йулташа бригадӑри ӗҫ вӑйне тӗрӗс организациленӗ. Унӑн бригадинче кашни кулленех стена хаҫачӗ туха тӑрат̆. Ӗҫ нормине кам мӗн чухлӗ тултарса пынине кашни куллех ҫырса кӑтартса тӑраҫҫӗ. Бригадӑра хаҫат-журналсем вулас ӗҫе те лайӑх организациленӗ.

Бригадӑн пурӗ 51 гектар ҫинчен ыраш вырса кӗртмеле пулнӑ. Ийулӗн 23-мӗшӗнче вӗсем вырса пӗтерчӗҫ.

Уйкас Кипекри Тељмӑн йачӗпе тӑракан колхозра та ӗҫе лайӑх организацисленӗ. Колхозӑн 7 жнейка пур, вӗсем пурте лайӑх ӗҫлеҫҫӗ. Жнейкӑпа 5 гектар вырмала пулсан, кашни куллен 7—8 гектар таран вырса пыраҫҫӗ.

Колхозра 6 бригадӑ, 12 звено, вӗсем пурте пӗр пӗррипе ӑмӑртса ӗҫлеҫҫӗ. Кунсӑр пуҫне, колхозниксем те пӗр-пӗрипе ӑмӑртаҫҫӗ. Ӑмӑртура кам мала тухнине колхоз председателӗ Тихӑнӑв йулташ кашни кулленех тӗреслесе тӑрат̆.

Икӗ колхозра та пӗрлешӳлӗ столовӑй тата ача площадкисем организациленӗ.

Н. Михейӗв.

Ыраш кӗлтине турттараҫҫӗ

Шӑхасан. Колхозсен уйхирӗсенче хӗрӳлӗ ӗҫ пырат̆. Пулса ҫитнӗ вӑйлӑ тырпула колхозниксем пӗр тӑкаксӑр, анаҫлӑн пухса кӗртессишӗн ӑмӑртса, хавасланса ӗҫлеҫҫӗ. Уйхирсенче стахановла ӗҫлекенсен хисепӗ ӳсет.

Ӗҫе тӗрӗс организациленӗ колхозсем ыраш вырса пӗтерсе, ҫуртри вырма, авӑн ҫапма тытӑнчӗҫ. Ийулӗн 24-мӗшӗнче Чалкасси йалсоветне кӗрекен „Прожектор“, Ҫӗнӗ Пинерти „Пинер“ колхозсем ыраш вырса пӗтерчӗҫ. Ийулӗн 25-мӗшӗнче Атнашри Кирӑв йачӗпе тӑракан колхоз тата ытти колхозсенчи нумай бригадӑсем ыраш вырса пӗтерчӗҫ.

„Пинер“ колхоз тырпулсене пуҫтарса кӗме тӗплӗн хатӗрленнипе тухрӗ, план тӑрӑх ӗҫлерӗ. Жнейкӑсене пӗр сехет те ахаљ лартман. Вӗсемпе виҫӗ ҫменӑра ӗҫленӗ. М. Денисӑв колхозник жнейкӑпа 6 гектар вырас вырӑнне йаланах 10 гектар вырса пычӗ. Ҫак колхозра жнейкӑсемпе 40 гектар вырма палӑртнӑ пулсан, вӗсемпе 98 гектар вырнӑ. Ӗҫ планӗ тӑрӑх ыраша 7 кунта вырса пӗтермеле пулнӑ, 6 кун хушшинче вырса пӗтернӗ.

Ыраш вырнӑ ҫӗрте К. Харитонӑвӑ, Т. Федӑрӑвӑ, Л. Куҫмин, А. Петрова, Й. Николайӗвӑ тата М. Куҫмина колхозницӑсем аван ӗҫлерӗҫ. Вӗсем ӗҫ нормине 140—150 процент таран тултарса пычӗҫ.

Ийулӗн 25-мӗшӗнче „Пинер“ колхозникӗсем ыраш кӗлтине турттарма, авӑн ҫапма тытӑнчӗҫ.

А. Соловйов.

Тырӑ леҫекенсене хисеплеменни ан пултӑр

Колхозсем хӑйсен государствӑ умӗнчи обйазательствисене вӑхӑтра тултарасшӑн тӑрӑшаҫҫӗ. Вӗсем „Заготзернон“ тырӑ илекен пункчӗсене тырӑ леҫес ӗҫе пуҫӑнчӗҫ те. Шупашкарти пункта та тырӑ тийенӗ лавсем кашни кунах килме тытӑнчӗҫ. Анчах „Заготзернон“ Шупашкарти пункчӗ ҫӗнӗ тырра йышӑнма, тырӑ леҫме килекен колхозниксемпе йединоличниксене кӗтсе илме хатӗр мар.

Складсенчен пуҫӑнатпӑр. 8-мӗш склада извеҫпе сапса тухман, склад ҫийне йусаса пӗтермен. Кунта йусав ӗҫӗсем питӗ сӳрӗккӗн пулса пыраҫҫӗ. Палӑртнӑ ӗҫсене нихӑҫан та вӑхӑтра туса пӗтермеҫҫӗ. Складҫене ҫак кӗске срукра йусаса пӗтермесен, Шупашкарти пунктра пысӑк чӑрмавсем пулма пултарасси куҫ умӗнчех.

Ҫийелтен пӑхсан, кунта пурте ҫителӗклӗ пек. Клуб та, хӗрлӗ кӗтес те, кулљтработник те пур. Анчах ҫаксем пурте йатшӑн ҫеҫ. Клубӗнче нимӗн йӗркелӗх те ҫук, хӗрлӗ кӗтесне аллапки хулӑмӗш тусан тулнӑ. Кӗнекесем, хаҫат-журналсем ҫук. Кулљтработник Сапожникӑв ӗҫлемест. Халӗ пунктра рабочисем те нумай, тырӑ леҫме килекенсем кашни кун нумайланса пыраҫҫӗ. Ҫак вӑхӑтра Сапожникӑв пӗр хутчен те хаҫат-журнал вуласа паман. Тырӑ леҫме килнӗ колхозниксем хаҫат-журнал тупса вуласшӑн таҫта ҫитеҫҫӗ, анчах тупаймаҫҫӗ. Шупашкарти пунктра радио ҫук. 4 радиорепродуктӑр пулмала, халӗ пӗрне те лартман.

Столовӑй, санпункт, перекет касси уҫасси ҫинчен каласнисӗр пуҫне, нимӗнле конкретлӑ ӗҫ туман. Хулари организацисем Чебторг, перекет касси, хула совечӗн ҫутӗҫ пайӗ, комсомол хулакомитечӗ, профсойуз обкомӗсем тырӑ илекен пунктра пысӑк ӗҫсем тума пултараҫҫӗ пулин те, вӗсем пайанхи куна ҫитсе нимӗн те тумаҫҫӗ.

„Венера“ колхоз (Елӗк р.) колхозникӗсем 7 лавпа тырӑ тийесе ийулӗн 22-мӗшӗнче Шупашкара килнӗ. Ирхине 8 сехетре склада пулнӑ. Склад пуҫлӑхӗ те, прийомщиксем те пулман, пӗр хуралҫӑ Тимофейӗв ҫеҫ пулнӑ, 2 сехет кӗтсе тӑма тивнӗ. Ийулӗн 25-мӗшӗнче каллех „Венера“ колхозникӗсем прийомщиксем, склад пуҫлӑхӗ ҫук пирки, 3 сехет усӑсӑр кӗтсе тӑнӑ. Пунктра 100 лав пулсан та, склад пуҫлӑхӗсем 5 сехет иртсен: тырӑ илместпӗр, тесе колхозниксене тепӗр куна хӑвараҫҫӗ.

Ҫитес кӗске вӑхӑтра пункта тырӑ лавӗсем килсе тулаҫҫӗ. Шупашкарти пункт унчухне те хаљхи пек йӑраланса ӗҫлесен, партипе правительствӑ пана заданине пурнӑҫа кӗртме чӑрмантарат̆. Малтанхи кунсенче палӑрнӑ ҫитменлӗхсене халех пӗтермеле, тырӑ леҫекенсене лайӑх кӗтсе илмеле.

Шупашкар хула совет членӗ—А. И. Тавринӑ.

Килте ӗҫлекен хӗрарӑмсем, складсене тӗрӗсленӗ ҫӗрте пулнисем—Пономаревӑ, Перошӗвӑ, Дмитрийӗвӑ.

„Венера“ колхоз колхозникӗсем—Ваҫилйӗв, Филиппӑв.

Комбайнсемпе йӗркелӗн усӑ курмаҫҫӗ

ШӐХАСАН. МТС-ра кӑҫал 8 комбайн. Вӗсем пурте пекех ыраш вырас ӗҫе ийулӗн 22-мӗшӗнче тин тытӑнчӗҫ.

Трактӑриссемпе комбайнерсем машинӑ техникине тӗплӗн вӗренсе ҫитейменнине пула, ӗҫ вӑхӑтӗнче час-часах простойсем пулаҫҫӗ.

Вӑрман Кипекри Куйбышӗв йачӗпе тӑракан колхозра ӗҫлекен комбайнер Никифӑрӑв йулташ ийулӗн 22-мӗшӗнче 3 гектар вырнӑ та, кунӗпех ӗҫлемесӗр ларнӑ. Вӑл тырӑ пучахӗсене кӑларакан ҫӗрти сӑнчӑра тӗрӗс лартман пулнӑ. Ҫавӑнпа ӗҫленӗ вӑхӑтра ыраш калланса пынӑ.

Трактӑрис Григорйӗв йулташ та трактӑрпа кирлӗ пек ӗҫлеймест. Заправшчик Дмитрийӗв трактӑра пӗртте тасатман.

Шупуҫӗнчи „III-мӗш Интернационал“ колхозра ӗҫлекен бригадӑри комбайнер Виктӑрӑв йулташ та ийулӗн 22-мӗшӗнче пӗр-ик хут ҫавӑрӑнсанах, колхоз председателӗ комбайн ҫумне кирлӗ чух ӗҫ вӑйӗ паман пирки тата шыв илсе пыманнипе, ӗҫсӗр ларнӑ.

Ентрийелӗнчи „Герой“ колхозра комбайн ӗҫлемели участкӑ ҫине комбайнран вӗҫертсе илнӗ про[illegible] кӑна вырман тырӑ ҫине пар[illegible]пе, комбайнӑн 2 паљцине [illegible]шӑлӗсене ватнӑ.

В. Чернов.

Ухсай Йаккӑвӗ

ПУРҪӐН ХУРЧӖСЕМ

Сӗнтӗрвӑрри районӗнчи „Ленин ҫулӗпе“ колхоз правленинче, стена ҫинче пурҫӑн тӑвасси ҫинчен ӑнлантаракан плакат ҫакӑнса тӑнӑ. Унччен Сафрон Алексҫейӗв Кивӗ Акчура хӗрӗсем пурҫӑн тутӑр ҫинчи ҫеҫкесене мухтаса йурланине илтнӗ, анчах Сӗнтӗрвӑрри хулинчен 30 ҫухрӑмра ларакан йалта пурҫӑн тӑвасси ҫинчен тӗлӗкре те тӗлленмен.

Плакат вулани Сафрона ӑйӑхран татнӑ, шухӑшсем пуҫне аларманӗ пек ҫавӑрнӑ. Вӑл Мускава, „Ҫамрӑк натуралиссен ушкӑнне“, каваш ыйтса, ҫыру ҫырнӑ. Унӑн савӑвӑҫне кура, нумай вӑхӑт иртмен, пурҫӑн хурчӗсен ҫӑмартисем килсе ҫитнӗ. Мӗн пурӗ—122. Виҫ кунтанах чӗпӗленсе 85 хурт сиксе тухнӑ.

— Аптӑрса ӳкрӗм,—тет Сафрон,—тухса тарасран хӑратӑп. Вара пӗтӗм йал кулли пулат̆, тытнӑ шухӑш тӳрре тухмаст̆.

Чӑнах та, Сафроншӑн йавӑр килме пултарнӑ. Кашни ҫынӑн йуратнӑ ӗҫӗ пур. Хӑшӗ ӗмӗр-ӗмӗрех тимӗр шӑратат̆, хӑшӗ хӑлат хӑпарса курман пӗлӗтре вӗҫет, тепри таҫти ҫӑлтӑрсем йепле шунине сӑнаса тӑрат̆. Сафрон пурҫӑн ӑсти пулас тенӗ. Хуртсем чӑннипе пӗр-пӗр таракан ҫурӑкне кӗрсе ҫухалнӑ пулсан, йалти каччӑсем йурийех Сафрона питлесе такмаксем йурлӗччӗҫ. Хуртсем канӑҫсӑр кӗшӗлтетнӗ. Сафрон хуралласа тӑнӑ.

Сафрон ҫил вӗрнипе вӗҫсе кайма пултаракан пӗчӗк чунсене пӑхма вӗренмен-ха. Калӑпӑр, пӗр-пӗр патвар хуллӑ ҫын йуман кӗрешӗсене касса пура пуралат̆. Анчах ӑна сехет тӳрлетме тӳрӗ килсен, етем пӗтӗмпе аптраса ӳкет. Сафрон ӗҫӗнче те ҫаплах пулнӑ. Ача чухне Хуракасси хирӗсенче кӗтӳ кӗтнӗ, хивре йавнӑ чӑпӑрккана шартлаттарнӑ, унӑн умӗнче чакӑр куҫлӑ вӑкӑрсем майракисемпе ҫӗре чӗрсе мӗкӗрнӗ.

Ҫулсем иртнӗ, Сафрон пурнӑҫӗ чӑннипех те ҫунатланнӑ. Педрабфак. Кайарахпа Хӗрлӗ Ҫар ретӗнче пулни Сафрона пурнӑҫра тӗреклӗн утма, илнӗ ӗҫе туса пыма вӗрентнӗ. Винтовка алӑра сулмаклӑн тытнӑ.

Йалта, хӑйӗн пӳртӗнче ытла та пӗчӗк пурҫӑн хурчӗсем кӗшӗлтетнӗ, вӗсене алла сулмаклӑ тытма пулман. Анчах вӗсем хаклӑ чунсем.

— Пурҫӑн тӑвасси,—тет Сафрон, — парашӳтсем тӑвасси. Епӗ красноармейӑц куҫӗпе пӑхса калатӑп.

Сафрон ҫӗр ҫывӑрма пӗлмен. Пурҫӑн хурчӗ нумай ҫиме йуратат̆. Унӑн апачӗ хаклӑ мар: йуман ҫулҫи кӑна.

Сафрон йуман турачӗсем иртсе килнӗ. Чӳлмек ҫине шыв йанӑ, ӑна ывӑспа витнӗ. Ывӑсне шӑтӑксем шӑтарнӑ, чӗп-чӗрӗ ҫулҫӑлӑ йуман турачӗсем лартнӑ. Мускавран килнӗ пӗчӗк хӑнасен—пурҫӑн хурчӗсен столовӑйӗ тӑвӑр пулнӑ. Повар вырӑнне ӗҫлекен Сафрона йавӑр килнӗ. Пӗчӗкҫӗ хӑнасем пӗр канмасӑр ир те, каҫ та ҫинӗ, йуман турачӗсем пӗр кун хушшинчех кӗркуннехи пек ҫап-ҫара тӑрса йулнӑ. Ҫав пӗчӗк хуртсем кӗске вӑхӑтрах пӳрнерен те вӑрӑм пулса ҫитнӗ. Хуртсем мӑнтӑрланнӑ та хӑйсен ӗҫне тытӑннӑ, йурийех йӑва тунӑ, пӗр майах пӗр вырӑнта тӑрса хӑйсене пурҫӑнпа ҫавӑрма тытӑннӑ, пытанса пынӑ. Сафрон ытларах савӑннӑ, унӑн умӗнче 64 пурҫӑн ҫӑмакки (коконӗ) выртнӑ. Вӗсем Сӗнтӗрвӑрри районӗнче кӑна мар, пӗтӗм чӑваш ҫӗршывӗнче те чи малтанхисем пулнӑ.

20 кун иртсен, ҫакӑ шурӑ коконсен ӑшӗнчен 64 лӗпӗш вӗҫсе тухнӑ, тепӗр кунах чӳрече ҫинче ҫӑмартасем тунӑ. Вӗсенчен тата 7—8 кунтан вӗтӗ хуртсем кӗшӗлтетсе тухнӑ. Сафрон пӗрмайах вӑрмантан йуман турачӗсем илсе килнӗ, хуртсем ҫисе пыма ӗлкӗрнӗ. Ҫапла вара икӗ кӑларӑмра 400 кокона ҫитнӗ.

Умра ҫентабӗр тӑнӑ, сарӑ йуман ҫулҫисем ҫулсем тӑрах кустарӑннӑ. Пурҫӑн коконсем ӑшне кӗрсе выртнӑ „пурҫӑн строителӗсене“ хӗл каҫармала пулнӑ. Хӗл хырӑмӗ вӑрӑм тени вӗсене тивмест. Вӗсем темиҫе кун хушшинче ҫисе таранса выртнӑ. Хӗлле лӗпешсем вӗҫсе ан тухчӑр тесен, вӗсене 2—5 градус ӑшӑра тытни кирлӗ.

Сафрон вӗсене хӑйӗн пӳртӗнче сакайӗнче хӗл каҫарат̆. 23-24 градус ӑшӑра, 400 коконтан ҫурри ытла лӗпешсем тухнӑ, ыттисем хӗлле пӳртре ӑша ытларах тӑна пирки путланса кайнӑ.

Ҫапла вара чӑваш ҫӗршывӗнче чи малтанах „пурҫӑн строителӗсем“ Кивӗ Акчура йалӗнче хӗл каҫнӑ. Кун хыҫҫӑн Сафрон хӗпӗртени вӗҫӗ-хӗррисӗр пулнӑ, ларма-тӑма пӗлмен.

— Кун хыҫҫӑн,—тет Сафрон,—пирӗн ҫӗршывра пурҫӑн тума май пуррине чӑн-чӑнах, пӗтӗм кӑмӑлтан ӗненсе ҫитрӗм. Вӑрмана кӗретӗн те умра ҫамрӑк йуман ҫулҫисем мар, темле ылттӑнсем ҫакӑнса тӑнӑ пек туйӑнат̆. Ех, кунта хуртсене килсе йарасчӗ!—тетӗп.

Сафрон Сӗнтӗрвӑрри районӗнчи ҫӗрӗҫ пайне йаланах ҫӳрет, хӑйӗн савӑнӑҫӗ ҫинчен аллисене сула-сула каласа парат̆. Чӑваш ҫӗрӗҫ Халӑх Комиссариатне хӑйӗн ӗҫӗсем ҫинчен пӗлтерет. Унта ӑна пурҫӑн тӑвас йенпе ӗҫлекен штатсӑр инструктӑр туса хураҫҫӗ. Чӑпӑркка шартлаттарса ҫӳренӗ Сафрон пысӑк та хаклӑ ӗҫе пуҫарса йаракан пулса тӑрат̆.

Сафрон Уфари пурҫӑн станцине кайса курнӑ. Унтан вӑл 250 грам пурҫӑн хурт ҫӑмартисем илсе килнӗ.

— Пушкӑрт ҫӗрӗсем пирӗнни пекех,—тет Сафрон,—пирӗн—Атӑл, вӗсен—Шуратӑл. Ҫапла йуман вӑрманӗсем, пирӗнни пек ҫутҫанталӑк. Пушкӑрт республикӗнче государствӑна пурҫӑн пама 45 промышлӗннӑҫлӑ колхоз ӗҫлеҫҫӗ тата 30 колхозра опытлӑ ӗҫсем пыраҫҫӗ.

Сафрон хӑй куҫӗпе Пушкӑрт республикӗнче курни унӑн ӗметне татах ӳстерет. Сӗнтӗрвӑрри районӗнче пурҫӑн тӑвас пирки Вӑрман Кашкари „Боевик“ тата Иштерекри „1 мая“ колхозра опытлӑ ӗҫсем пыраҫҫӗ. Халӗ ҫав икӗ колхозра пурӗ 6000 хурт пурҫӑн караҫҫӗ.

Сафрон Алексҫейӗв пурҫӑн ӗҫне тӑм чӳлмек ҫинче пуҫлани ҫӗршывӑмӑр тӑрӑх кайтарчӗ. Унӑн ӗҫне ӑслӑлӑх йенчен тӗпчесе пирӗн йумансенчен чӑн-чӑнах пурҫӑн тума пултарассине акҫиомӑ туса хурасчӗ.

Пирӗн пурҫӑн парашӳчӗсем анна чухне, хӗрсем ал сӗлччӗр, вӗсен пуҫӗсенче пурҫӑн тутӑр вӗлкӗштӗр!

Парти пурнăçĕ

Уйхирти политикăлă-массăлă ĕç

Кăçалхи çул Йĕпреç районĕн 13 пин те 149 гектар çинчен тĕрлĕ тырпул пухса кĕмеле. Ку задачăна ăнăçлăн пурнăçлама районти парторганизацин вирлĕ ĕçлемеле.

Районра 139 коммунис, вĕсенчен йалта 32 коммунис ĕçлеççĕ. Ыттисем вăрманпромхозра, саватсенче тата районти учрежденисенче. Йалти 32 коммунисран колхоз ĕçĕнче 15 çын анчах. Паллах, политикăлă ĕçе сарса йама коммуниссен шучĕ колхозсенче çителĕксĕр. Парторганизацин ĕçе комсомолĕцсене, сочувствуйушчисене тата партире тăман активиссене йавăçтармала. Районра комсомолĕцсем 761 çын, сочувствуйушчисем 42 çын. партире тăман активиссен шучĕ те чылай. Йĕпреç райкомĕн тырпула вырма тухиччен ку вăйа хускатса йамала пулнă. Анчах пайанхи куна та политикăлă ĕçе тырă вырна çĕрте, колхозниксем хушшине кирлĕ пек сарман. Епеç йалсоветĕнчи пуçламĕш парторганизацинче 4 член, 2 кандидат. Ку йулташсем пурте йалсоветĕнче, йалпора, колхоз правленисенче ĕçлеççĕ. Колхозниксем хушшинче сайра хутра пулаççĕ. Парторг Алексейĕв йалпо пуçлăхе пулса ĕçлет, вăл таварсем турттарса килессипе ĕçленĕ пирки колхозниксем хушшинче политикăлă-массăлă ĕçе организацилемен. Алексейĕв йулташ комсомолĕцсемпе ĕçлеме шутламан, йалта миçе комсомолĕц пуррине те пелмест. Партире тăман активиссене те ĕçре пулăшса пыни çук. Ĕç çине çакăн пек пăхнă пирки ку парторганизаци йертсе пыракан колхозсенче политикăлă-массăлă ĕçе сарса йаман. Колхозниксем ССРС Халăх Комиссарĕсен Совечĕн тырпул пухса кĕртесси çинчен йышăннă постановленине пĕлмеççĕ, вĕсене никам та ăнлантарман. Культработник Антонăв Иван культуралă массăлă ĕçе уйра организацилес вырăнне, канцелйаринче ĕçсĕр аптраса ларать. Уйа тухма хăракан культработниксем Йĕпреç районĕнче чылай. Райçутĕçпайĕнче ĕçлекенсем вулав çурчĕсен ĕçне йусас тĕлĕшпе нимĕн те тумаççĕ. Вулав çурчĕсен пуçлăхĕсемпе туни çинчен парти райкомĕнче те, райçутĕçпайĕнче те пелме çук.

Парти райкомĕ комсомол организацине çителĕклĕ пулăшу паманха, çаванпа та политикăна веренмели 35 кружокран 11 решĕ анчах ĕçленĕ пекки тăваççĕ. Райкомол пули вĕренӳ пайĕн пуçлăхĕ Козлов пуçламĕш организацисене колхозниксем хушшинче политикăлă-массăлă ĕçе сарса йама нимĕнле пулăшу та памасть.

Хăшпĕр колхозсенче агитаци ĕçĕ йапăхах мар, самахран „Çиçем" колхозра. Ку колхозра парти кандидачĕсен группи пур, кунта Симбирский Ильйа, Симбирский Григорий агитатăрсем тăрăшса ĕçлеççе. Анчах вĕсем хаçатсене вулавипех лăпланаççĕ. Колхозра ĕç нормине группăла сдельчинăпа тунă, çаванпа та хăш колхозник малта пынине пĕлме çук.

Çак уравниловкă пирки колхозниксем ыйту параççĕ, анчах коммуниссем ку ыйтусене политикăлă ыйту тесе шутламаççĕ пулмала, ответ памаççĕ. Колхоз ĕçĕнчи çитменлĕхсене пĕтерессипе политикăлă ĕç, вĕсенчен пăрăнса кайма йурамасть.

А. Михайлăв.

Комсомол активĕн пухăвĕ

ШĂНКĂРТАМ. Ийулĕн 21-мĕшĕнче комсомол активĕн районри пухăвĕ пулса иртрĕ. Унта Ленинла Комсомол 20 çул тултарнине уйавласа ирттерме хатĕрленесси çинчен сӳтсе-йавреç.

Доклад тăрах тухса калаçакансем комсомол пуçламĕш организацисем ПСÇЛКС Тĕпкомĕн V-мĕш пленумĕн йышăнăвĕсене начар пурнăçласа пыни çинчен каласа пачеç. Çăва тухнă хыççăн чылай пуçламĕш организацисенче политвĕренӳ ĕçне йапăхтарнă. Тутар—Сакăтра комсомол организаци пачах саланса кайнă.

Кăçал ултă уйăх хушшинче 91 çамрăка комсомол ретне илнĕ. Çамрăксене комсомол ретне илес ĕç те çăва тухнаранпа начарланни палăрать. 1938 çулăн малтанхи çурçуленче комсомол ретне 91 çын илнĕ пулсан, ийуль уйăхĕнче мĕн пур те 2 çынна çеç илнĕ. Çак тĕслĕхсем комсомол пуçламĕш организацисем çăва тухна хыççăн воспитани ĕçне йапăхтарса йани çинчен калаççĕ.

РСФСР тата Чăваш АССР Верховнăй Совечĕсене суйланă вăхăтра хăйсен активлăхне кăтартнă çамрăксем районра сахал мар. Çав çамрăксем халь уйхир ĕçĕсенче стахановла ĕçлесе паха тĕслĕхсем кăтартса параççĕ. „Майак" колхозра вунтăхăр çулхи колхозницăсем Тагире Сабирулинă тата Минегел Абайдуллинă йулташсем кĕлте çыхса кулленхи ĕç нормине 400 процент ытла тултарса пыраççĕ. Вĕсем 400 кĕлте вырăнне кашни куллен 1500—1600 кĕлте çыхса пыраççĕ. Анчах вĕсем пек малта пыракан çамрăк колхозницăсене комсомол ретне илес тĕлĕшпе комсомол организацисем çителĕксĕр ĕçлесе пыраççĕ-ха.

Çавăн пекех ĕçре палăртнă комсомолĕцсене парти ретне куçарасси те лите начар. Иртнĕ çултанпа та 6 комсомолĕца кăна парти ретне пана.

Комсомол активĕн районри пухăвĕ Ленинла комсомолăн 20 çулхи йубилейне хатĕрлĕнес йенĕпе тумали ĕçсене палăртса хăварчĕ.

М. Митрофанăв.

Хирти агитатăрсем

„Хунав" колхозăн анлăн сарăлса выртакан уйхирĕнче хĕрӳлĕ ĕç пырать. Пур колхозниксем те пиççе çитнĕ тырра срукра, пĕр тăкаксăр пухса кĕртесшĕн тăрăшаççĕ.

Карамаликăв Тихăн бригадинче ĕçлекен колхозниксем ăмăр ура мала тухас, пайан вырса çыхса пĕтересех тесе, хĕрӳлĕн ĕçлереç. Теплакинă Марийă йулашки 903 мĕш кĕлтине хыпалансах çыхрĕ. Никитинă Агафийа та 765 мĕш кĕлтине Теплакинăпа пĕрлех çыхса пĕтерчĕ. Агитатăр Владимирăв та çыхса пĕтернисем канма ларнине курса, калаçу тумаллине аса илсе, йулашки кĕлтене васкасах çыхрĕ. Калаçу пуçланчĕ.

Колхозниксем пурте çывăхарах ларма тăрăшаççĕ. Владимирăв хăйен калаçăвĕнче йулашки хаçатсем тăрăх, РСФСР Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çессийĕн ĕçĕсем çинчен, „Ĕçйалкорсене йертсе пымала" статйа тăрăх колхозра йалкорсен шутне ӳстересси тата бригадăра пайанхи çитенӳсемпе çитменлĕхсем çинчен кĕскен ăнланмала каласа пачĕ.

— Епĕр пайан бригадăпа бригадă хушшинчи ăмăртура мала тухрăмăр. 3-мĕш, 1-мĕш бригадăсем те тепĕр сехетрен вырса пĕтереççĕ. 203 гектара планпа 6 кун хушшинче вырса пĕтермеле пулнă пулсан, 4 кун çурă хушшинче вырса пĕтеретпĕр. „Ким" тата „Крупскайа" колхозра авăн çапса государствăна тырă пама тытăннă, пирĕн те çав колхозсенчен йулас пулмасть.

Владимирăв—çамрăк агитатăр, вăл ССРС Верховнăй Советне суйлама хатĕрленнĕ вăхăтра районти 10 кунлăх курс пĕтерсе тухнă хыççăн, ĕçлеме тытăннă. Ана йалсовет председателĕ, Чăваш АССР Верховнăй Совет депутачĕ Смирнов йулташ ĕçре пулăшса пырать. „Хунав" колхозра ун пек агитатăр Казначейĕвă Таисийă пур. Вĕсем хăйсен ĕçĕсене план тăрăх, кашни кун туса пыраççĕ.

Владимирăвпа Казначейĕвăн 5 кунхи ĕçне пăхса тухсан, çакна курма пулать. Ийулĕн 14 мĕшĕнче тыра вырма тухиччен, пур бригадăсенче те канашлусем туса, кам аçта ĕçлемелине, кашни ĕçшĕн кам мĕнчухлĕ илме пултарнине каласа панă. Ку агитатăрсем 5 кун хушшинче 43 калаçу туса ирттернĕ, вăл калаçусенче 4396 çын пулнă. Испанири тата Китайри ĕçхалăхĕсем фашиссен пусмăрĕнчен тухассишĕн мĕнле кĕрешни çинчен 15 калаçу, РСФСР пĕрремĕш çессийĕ çинчен 8 калаçу, Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займĕн пĕрремĕш кăларăмĕ çинчен 4 калаçу, тырпула кĕске срукра, пĕр тăкаксăр пухса кĕртес ыйтупа 12 калаçу, Совет Сойузĕн паллă геройĕсем çинчен 4 калаçу туса ирттернĕ. Кашни кунах колхозăн стена хаçачĕ тухса пынă, мĕн пурĕ 6 номĕр кăларнă, бригадăри стена хаçачĕсем 10 тухнă. Кашни кун производствăлă канашлусем туса пĕр кунхи ĕçсене колхозниксене пĕлтерсе пынă. Кашни кун хăш бригадă мĕнле ĕçленине, паллă стахановĕцсене палăртса пынă.

Кашни звенори вулавçăсем хаçат вуласа пынă.

„Хунав" колхоз иртнĕ çулсенче кайа йулса пыратчĕ. Хальхи вăхăтра районта малта пыракан колхозсенчен пĕри пулса тăчĕ.

А. Романăв.

Чăваш АССР Верховнăй Совет депутатне П. Е. Йефремăва партине илнĕ

Иртнĕ кунсенче ПСК(б)П Чăваш Обком бӳровĕ Трак районĕнчи парти пухăвĕ П. Е Йефремăв йулташа парти ретне илме йышăнă решенине çирĕплетрĕ.

П. Е. Йефремăв йулташ 1914 çулта Трак районĕнчи Йанмурзинă йалĕнче çуралнă. 1937 çулта комсомол ретне кĕнĕ. Çакăн хыççăн вăл хăйĕн политикăлă пĕлĕвне ӳстерес тĕлĕшпе нумай вĕреннĕ. Обшчĕствăлă ĕçсенче активлă ĕçленĕ. Иртнĕ çултанпа комсомол комитет çекретарĕн заместителĕ пулса ĕçлет. ССРС Верховнăй Советне суйланă вăхăтра участăкри суйлав комиссии председателĕн заместителĕ пулса ĕçленĕ.

Йефремăв йулташ халĕ колхоз производствинче те, обшчĕствăлă ĕçре те активлă ĕçлет. 1936 çултанпа колхозра бригадир. 1936 çулта унăн бригади пĕр гектартан вăтампа 18 центнĕр, 1937 çулта—23 центнĕр тĕштырă туса илнĕ.

Çакăн пек лайăх ĕçленĕ хыççăн, колхозниксем ăна колхоз председательне суйласа лартнă. Вăл колхоз председателĕнче те хăйĕн пултарулăхне кăтартнă. Унăн колхозĕ Трак районĕнче малти вырăна йышăнать.

РСФСР тата Чăваш АССР Верховнăй Совечĕсене суйланă вăхăтра Йефремăв йулташа пĕр сасăлăн Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн депутатне суйлама кандидата тăратнă, уншăн сасăланă. Халĕ Йефремăв йулташ Чăваш АССР Верховнăй Совет депутачĕ. Пайан вăл Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн Пĕрремĕш Çессийĕнче, государствăн хисеплĕ те ответлă ĕçĕсене тунă çĕрте.

Партин II-мĕш сйесĕн ĕçĕсене кăтартакан выставкă

Партин II-мĕш сйесĕ иртни 35 çул тултарнă йатпа Канаш районĕнчи пур пуçламĕш парторганизацисенче те пухусем пулса иртеççĕ. Районри парткабинет август уйăхĕнче партин II-мĕш сйесĕн ыйтăвĕсемпе çеминар ирттерме хатĕрленет. Парти кабинетĕнче партин II-мĕш сйесĕн ĕçĕсем çинчен çырнă Ленин тата Сталин произведенийĕсенчен, диаграммăсемпе плакатсенчен выставка организациленĕ.

Хаçатсене пăхса тухни вырăнне

Активпа куллен ĕçлемеле

Районти хаçатсен апрель, май, ийунь уйăхĕсенчи комплекчĕсене—РСФСР тата ЧАССР Верховнăй Совечĕсен суйлав кампанийĕ пынă вăхăтри номерсене пăхса тухсан, вĕсенче агитатăрсен, пропагандиссен, вата суйлавçăсен, колхоз председателĕсемпе бригадирсен çырăвĕсене кашни номертех тупса вулама пулать. Суйлав вăхăтĕнче агрономсен, учителсен, врачсен статйисемпе заметкисем те районри хаçатсен страницисенче хăйсене тивĕçлĕ вырăна йышăнчĕç. Хаçатсем çак пысăк вăй çине тайанса та ĕнтĕ суйлав уменхи агитацилĕ ĕçе анлăн сарса пычеç. Çапла, „Социалисăмшăн" (Канаш р), „Социалисăм çулĕпе" (Вăрнар р.), „Колхозник йулташĕ" (Йетĕрне р) хаçатсем суйлав кампани вăхăтĕнче хăйсем чăнахах та массăлă, ĕççыннисен сарлака массине пичет ĕçне илăн хутшантарма пултаракан хаçатсем пулнине кăтартрĕç. Пер „Социалисам çулĕпе" хаçатра çеç апрель, май, ийунь уйăхĕсенче колхоз председателĕсен, агитатăрсен заметкисемпе статйисем 30 ичетленсе тухнă. Ку вăл—хаçатсем хăйсен автăрĕсен йышне агитаципе пропагандă ĕçĕнчи лайăх ĕçлекен йулташсене хăйуллăн хутшантарнин результачĕ.

Суйлав кампани иртрĕ. Анчах ĕçхалăхĕн политикăлă пĕлӳ илес, тенчери лару-тăру çинчен, Совет Сойузĕнчи социалисăмăн çĕнĕ çĕнтерӳсем çинчен докладсем, кулленех политикăлă информаци итлес интерес тата кăмăл çаплах йулчĕ, вăл ӳснĕ-çемĕн ӳссе пырать. Халĕ, уйхирте хĕрӳлĕ ĕç пынă вăхатра, хаçатсен агитатăрсемпе пропагандиссене массăлă политикăлă ĕçе анлăн сарма чĕнмеле. Çак ĕç çине çийелтен пăхакансене, ăна организацилеме ӳркенекенсене хăйуллăн критиклемеле. Лайăх докладчиксен, лекторсен, вулавçăсен ĕçĕсене çутатмала. Анчах çакна районти хаçатсен страницисенче курма çук Суйлав кампани вăхăтĕнче оперативлă ĕçленĕ хаçатсем те—„Колхозник йулташĕ", „Социалисăм çулĕпе", „Социалисăмшăн", „Октăбĕр йалавĕ", „Коммунар" хаçатсем те—йулашки вăхăтра политикăлă агитаци ĕçĕ çине тимлĕн пăхмаççĕ. Вĕсен страницисенче суйлав кампани вăхăтĕнче активлă хутшăнса ĕçленĕ йулташсен статйисемпе заметкисене сайра хутра çеç куратăн. Ку ĕнтĕ хаçатсем суйлав вăхăтĕнче ӳссе çитĕннĕ актива çирĕплетессишĕн тăрăшманнине уççăнах кăтартса парать.

Суйлав кампани вăхăтĕнче пирĕн организацисем хăлăх ĕçĕшĕн мĕнле тăрăшмаллине нумай веренчĕç. Ăна малалла та вăйлатса пымала. Халăхшăн лайăх тăрăшса ĕçлекен учрежденисен, организацисен, йалсоветсен, колхоз правленисен, секцисен ĕçĕсене кăтартмала, бюрократисăма, волокитăна, ĕççыннисен кулленхи ыйтăвĕсем çине чиновникла пăхакансене хирĕç хытă кĕрешмеле. Анчах та теменшĕн хăшпĕр хаçатсенче çав ыйтусене кампанилле çутатаççĕ, куллен çутатса пымаççĕ. Йулашки вăхăтра хаçатсен страницисенче районти учрежденисемпе организацисем, йалсоветсем, колхоз правленисем ĕççыннисен ыйтăвĕсене мĕнле татса пани çинчен çырнисем пачах курăнми пулчĕç Сăмахран, Парти Тĕпкомĕпе ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ колхозниксене колхозран кăларма чарасси çинчен йышăннă постановленийĕ пурнăçа кĕртесси районсенче мĕнле пулса пыни çинчен пачах çырмаççĕ. Редакци сотрудникĕсем, ĕçйалкорсем районти çĕреç пайне, финанс пайне, çутĕç пайне кĕрсе пăхсан, унта ĕççыннисен саккунлă прависемшĕн тăмали материалсем чылай тупаççĕ.

Халăх депутачĕсем вырăнсенче государствăн пысăк ĕçĕсене тăваççĕ. ССРС Верховнăй Совечĕн депутачĕсем Цыганова, Моиççейĕвă йулташсем хăйсене суйлакансенчен çырусем нумай илеççĕ Хаçатсен обйазаннăçĕ: халăх суйланă депутатсен ĕçне куллен çутатасси, депутатсене суйлавçăсемпе тачă çыхăну тытма пулăшасси пулать.

Пĕтĕм Сойузри чукунçулсем çинче ĕçлекенсен кунĕ умĕн

Лайăх опытсене сарма тăрăшмаççĕ

КАНАШ. (Хамăр корр.). Пĕтĕм Сойузри чукунçул транспартĕнче ĕçлекенсен кунне хатĕрленнĕ май вакунсем йусакан савăтри рабочисем тата тимлерех, тата лайăхрах ĕçлеме пуçлареç. Кашни цехра те-нĕ пекех уйрăм стахановĕцсем çĕнĕ çĕнтерӳсем тăваççĕ. Ийулĕн 20, 21, 22 мĕшĕсенче урапа цехĕнчи прессовшчик-стахановĕц Романăв йулташ нормăна 200 шар процент, Новодацки йулташ 335 процент тултарчĕç. Каскалакан цехри стахановĕцсем: Смирнова—230 процент, Терйайĕвă—345 процент, механически цехри стахановĕцсем Рактейĕвпа Макарăв йулташсем 300—221 процент тултарса ĕçлеççĕ.

Çакăн пек паха тĕслĕх кăтартакансем кашни цехрах пур. Анчах партипе профсойуз организацийĕсем вĕсен ĕçри ырă опытне ытти рабочисем хушшинче сарса пырасшăн, пĕтĕм бригадăна, цеха, çменăна стахановла ĕçлекен тăвассишĕн начар ĕçлеççĕ. Производствăлă канашлусенче лайăх стахановĕцсен опычĕсем çинчен сахал калаçаççĕ. Ку тĕлĕшпе „кăтарту хăмисем" те ĕçлемеççĕ.

Профсойуз тата парти организацийĕсем пĕтĕм Сойузри чукунçул çинче ĕçлекенсен кунне хатĕрленес тĕлĕшпе цехсенче митингсем туса ирттернипех ĕç пулчĕ, тесе шутлаççĕ. Вĕсем конкретлă йертсе пыни, пулăшни курăнмасть.

Савăтра тĕрлĕрен кружоксем организациленĕ. Рабочисем вăл кружоксене пысăк хаваслăхпа çӳреççĕ. Уйрăмăнах хор кружокĕ аван ĕçлет. Çапла пулин те вĕсене ĕçлеме условисем туса паман, занятисем ирттерме клуба кĕртмеççĕ. Çак тĕслĕх те профсойуз организацийĕ йапăх ĕçленине уççăнах кăтартса парать.

М. Титов.

Майор Лин Син

Китай льотчикĕ çырнисем*)

III. Фронтра

Формозă утравĕ çине тапăннă хыççăн икĕ кунран пирĕн авиацин командованийĕ: фронтри малти чăçсем чакма пуçланă, тесе пĕлтернине илчĕ. Йапонĕцсем центрти фронта çар техникине нумай илсе пынă, вĕсем хĕснине пула пирĕн пехотă чакма пуçланă. Пехотăна пулăшма авиацийĕ йама шут тунă. Февралĕн çирĕм пиллĕкмĕшĕнче тул çутти килсенех тăхăр бомбардировшчик вĕçсе тухрĕç, Йанцзы шывĕ тăрăх çул тытрĕç. Епĕ малти самольот çинче вĕçрĕм. Аньцин хули патĕнче епĕр йапонĕцсен сакăр истребительне тĕл пултăмăр. Вĕсем шыв çулне сыхласа патрульре тăнă.

Епĕ çула улăштарса, сылтăма пăрăнма шут тытрăм. Анчах истребителсем пирĕн самольотсене асăрхареç те пирĕн çине пыма пуçлареç. Анчах епĕр инçере пултăмăр, истребителсем пире хуса çитме пултараймареç.

Епĕр сăртсем çийĕнче çавăрăнса вĕçсе çӳрерĕмĕр, истребителсем инçетерех кайасса кĕтрĕмĕр, вара каллех хамăрăн каймали çĕре çул тытрăмăр. Йапонĕцсен малти линийĕсем патне çитме тата хĕрĕх километр йулнă. Епĕр йуханшыв патне вĕçсе тухсанах, пире хирĕç каллех йапонĕцсен çичĕ истребителĕ çĕмĕрттерсе пыма тытăнчĕç. Вĕсем пирĕн çине атакă тума пуçларĕç. Анчах пирĕн льотчиксем пĕрле вĕçме пит ăста. Ăна çапла ăнлантарса пама пулать: епĕр пурте пĕрле, пĕр пĕринпе çывăхра, кĕске дистанцире вĕçетпĕр. Строй çавăн пек чухне истребителсем атакă тумаççĕ Çапах та, Йапони льотчикĕсем пирĕн çула картлама хăтланса пăхрĕç. Епĕр пĕр самантрах йапонĕцсен пĕр истребительне ӳкертĕмĕр,—хамăр сăртсем çине вĕçсе кайрăмăр. Йапони льотчикĕсем пире, вĕсенчен хăрареç, тереç пулмала та хăйсен аеродромĕ çине таврăнчĕç. Епĕр каллех сăртсем çийĕпе вĕçсе çӳрерĕмĕр, кăшт тăхтасан тепĕр хут Уху хули патнеле çул тытрăмăр. Йапони истребителĕсем ĕнтĕ çук,—епĕр вĕсене улталарăмăр.

Пирĕн самольотсем хула патне, фронт линийĕ патне çывхарсассăн, епĕр чи малтан пушарсен çутисене куртăмăр. Йалсем, уйсем, вăрмансем, кĕперсем çунаççĕ. Çапăçусем хăш тĕлте пынине тӳрех пĕлме пулатчĕ. Епĕр хамăр пĕлекен паллăсем тăрăх пирĕн чăçсем хăш тĕлте тăнине пелтĕмĕр. Инçетре Йапони пехоти курăнатчĕ. Епĕр звеносене уйăрăлтăмăр та бомбăсем пăрахма хатĕрлентĕмĕр. Чи малтан епĕр 1.300 метр çӳлĕшне антăмăр. Епĕ командă патăм: бомбить! Бомбардировшчиксем фронт линийĕ тăрăх бомбăсем пăрахма пуçларĕç, пысăк ишĕлтерӳсем туреç тата йапонĕцсен çар чăçĕсене йеркерен кăларчĕç.

Çав вăхăтра йапонĕцсен хула çывăхĕнче тăракан крейçĕрĕсем çинчен тӳпенеле пеме пуçлареç. Снарйадсем пирĕн самольотсенчен инçе те мар çурăлаççĕ Çавăнпа пĕр звено бомбардировшчиксен фронтран каймала та карапсем çине тапăнмала, тесе шут турăмăр Тепĕр темиçе минутранах епĕ крейçĕр çинче пысăк пушар тухнине куртăм. Радистсем: пирĕн бомбăсем карапăн центрти пайне лекнĕ те унта пушар тухнă, тесе пĕлтерчĕç. Ытти крейçĕрсем, тӳпенеле перекен орудисенчен пеме чарăнмасăр, хула патĕнчен кайма пуçлареç. Ун хыççăн звено каллех пирĕнпе пĕрлешрĕ, вара епĕр пурте нимĕн çухатмасăр, нимĕнле сийен курмасăр Нанчанри аеродром çине таврăнтăмăр.

Кăç пулнă тĕле епĕр фронта бомбăсем пăрахни пит лайăх результатсем пани çинчен пелтерни не илтĕмĕр Йапони çарĕсем чакнă. Китайăн пехотă чăçĕсенче пысăк çĕкленӳ пулнă—вĕсем атакă тунă та çав каçхинех Уху хули патĕнче стратегилĕ темиçе пункта йышăнса илнĕ. Йапони пехотин çухату пысăк пулнă. Йапони крейçĕрне, бомбăсем пăрахса, пĕтĕмпех стройран кăларнă. Ытти карапсем пурте Уху хулинчен тухнă та Нанкин патнеле кайнă.

Епĕр фронтран пире саламласа тавтунине илтĕмĕр.

IV. Гуандене кайна чухне

Епĕр тулçутипе аеродром çине кайна чухне, льотчиксем шӳтлеççĕ, пĕр-пĕрине тăрăхлаççĕ йе çанталăк çинчен калаçаççĕ. Ку хутра та çавăн пекех пулчĕ. Епĕр аеродром çине кайаттăмăр, çӳлелле пăхкаласа пыраттăмăр: çанталăкĕ савăнтарса хĕпĕртеттермелискер марччĕ, пĕлĕтсем капланса килетчĕç.

— Паллах ĕнтĕ, çамăр пулать,—терĕ йаланхи пекех кулса пирĕн хавасла льотчик Ван Ши-до,—анчах епĕр çапах та йапонĕцсене бомбăсемпе тустаратпăр!

Епĕр самольотсем патне çитрĕмĕр. Отрйадсен командирĕсем льотчиксене калареç:

— Машинсем патĕнчех пулса распорйаженисем кĕтĕр, самольотсене тĕрĕслесе пăхăр!

Тавракурăмра хĕвелĕн сарă çавраки курăнчĕ, пĕлĕтсем çӳлерех кайма пуçлареç. Отрйадсен командирĕсем кашни льотчик патне пырса заданисем пачĕç, кайас вĕçевĕн тĕллевне ăнлантарчĕç.

Пирĕн йапонĕцсен Гуандери аеродромĕ çине тапăнса бомбăсемпе тустармалаччĕ.

— Епĕ малтан вĕçсе хăпаратăп... Есĕр ман хыççăн,—тесе хăйсен ăнлантаруне вĕçлереç отрйадсен командирĕсем.

Вĕçсе хăпарсан епĕр сывлăшра пурте пĕр тĕле пухăнтăмăр, звеносене йĕркелентĕмĕр те хамăрăн каймали çĕре çул тытрăмăр. Часах çăмăр пĕлĕчĕсем хушшине лекрĕмĕр. Командир çӳлелле вĕçсе хăпарчĕ: унта, çӳлте—таса пĕлĕт тата хĕвел хĕртсе пăхать.

Приборсем тăрăх вĕçсе пыратпăр Пĕр сехет, тепĕр сехет те иртет, штурмăн шутласа пынă тăрăх епĕр ĕнтĕ йапонĕцсен аеродромĕ çинче пулмала. Анчах пирĕн айра çăмăр пĕлĕчĕсем, командир пĕлĕтсем айне вĕçсе кайма ирĕк памасть. Çакăн пек епĕр тата вунпилĕк минут хушши вĕçсе пытăмăр. Командир килсе тухнă лару-тăру çинчен шухăшлать пулмала. Халех ĕнтĕ вăл решени йышăнать.

Чăн та часах командир паллă пачĕ:

— Айалала анатпăр!

Пĕлĕтсем витĕр айалала вĕçсе анма пуçларăмăр, çĕр çийĕпе айалтан вĕçсе пыратпăр, анчах аеродром курăнмасть. Епĕр сулахайала пăрăнса вĕçсе кайнă пулмала. Мĕн чухлĕ айаккала вĕçсе кайнине штурмăн хăвăрт шутласа кăларчĕ те епĕр каллех хамăрăн каймали çĕрелле вĕçсе çитрĕмĕр. Хула куртăмăр, çакăнта хула айккинче йапонĕцсен аеродромĕ вырнаçнă. Бомбардировшчиксем хула хĕрри тĕлĕнче çавăрăнса вĕçме пуçлареç.

Айакран йапонĕцсен истребителĕсен звени курăнчĕ, анчах вĕсем пирĕншĕн хăрушă мар, вĕсем пирĕн пата çывхарма та хăраççĕ.

Акă ĕнтĕ аеродром патне кайас çул çинче—Гуанде хули патĕнче командир виçĕ пит пысăк чукунçул составне курнă. Епĕр айаларах антăмăр та куртăмăр—икĕ составĕнче цистернăсем иккен,—унта горючи пулмала, виççĕмĕшĕ—вăрçă хатĕрĕсем турттарса кайать. Командир çав составсене тĕп тума приказ пачĕ.

Епĕр çавăрăнтăмăр та çав составсем тĕлнеле çул тытрăмăр. Штурмăнсем бомбăсем пăрахма теллереç. Йапонĕцсен тӳпенеле перекен пулемечĕсем пирĕн самольотсем çине епĕр айалала бомбăсем пăрахсан тин, чукунçул составĕсене тĕтĕм тата çулăм хупласа илсен тин пеме пуçлареç Бомбăсемпе пит тĕл пенĕ. Командир тата тепĕр çаврăм туса вĕçрĕ, епĕр ун хыççăн пытăмăр, горючи тултарнă цистернăсем тата вăрçă хатĕрĕсем тийенĕ вакунсем сике-сике кайса çунса пĕтнине куртăмăр. Çавăн хыççăн командир, малтан самольот çуначĕсене силлентерсе, çăмăр пĕлĕчĕсем хушшине кĕрсе кайрĕ. Самольот çуначĕсене силлентерни вăл—пире паллă пани пулчĕ:

— Кайала кайатпăр!

Нанчанри аеродром çинче, унта епĕр нимĕн çухатмасăр таврăнтăмăр, командир пире пуçтарчĕ те каларĕ:

— Йапони вăрă-хурахĕсем асра тытчăр:—Китай льотчикĕсен пĕр вĕçевĕ те ахаль çухалмасть. Гуандери аеродрома тĕтре хупласа тăчĕ, анчах епĕр унта таврăнăпăр ха..

— Тĕрĕс,—терĕмĕр епĕр. Çапла каларăмăр та тата тепĕр хут вĕçме хатĕрленсе машинăсем çумне бомбăсем çакса хума кайрăмăр.

(Китай чĕлхинчен куçарнă).

(Епĕр „Правда" хаçатран куçарса пичетлетпĕр).

*) Пуçламĕшне „Чăваш Коммунĕн" 167 тата 169-мĕш номĕрĕсенче вулăр.

Испанири фронтсенче

Ийулĕн 23-мĕшĕнче Левант фронтĕнче, Барракасран кăнтăр йенчи районра республиканĕçсем тăшмана кайала хăваласа йанă. Тăшман нумай тăкаксем тӳссе, кайала чакнă.

Центрти фронтра интервентсем пĕтĕм Естремадура участки тăрăх наступлени тăвассĕ. Тăшман Гвадиана йатлă пĕчĕк йуханшыв урлă каçма пултарнă.

Ийулĕн 23-мĕшĕнче, Левант фронтĕнче пулнă сывлăшри çапăçура республиканĕçсем, хайсенне виçĕ самољот çухатса, Италин 8 самољотне персе антарнă.

Çав кунах Итали самољочĕ центрти фронтри аеродромсенчен пĕрин çине анса ларнă. Итали љотчикĕ хăй ирĕкĕпе республиканĕçсен йенне куçнă. (ТАСС).

Германи Испанине сынна вĕлерекен газсем илсе пырат

Республикăлă Испанин йутçĕршыв ĕçĕсен министрĕ Аљварес дељ Вайо Англи корреспондентне çапла пĕлтернĕ: Германи пăлхавçăсем йышăнса илнĕ территорине сынна вĕлермели газсем нумай илсе пырат. Вăл газсем Испанипе Франци чиккин тăрăхĕнче газсем усрамали йатарласа тунă складсенче усранаççĕ. Германи ку газсем усрамали складсене Германипе Франци хушшинче вăрçă тухас-мĕн пулсан французсене хирĕç усă курма тунă. (ТАСС).

Йапонĕçсем тунă тискер ĕçсен списăкĕ

Хањкоура пичетлесе кăларнă официаллă пĕлтерӳсем тăрăх, 1937 çулхи ийуљрен пуçласа 1938 çулхи ийуњ вĕçне çитичченхи вăхăтра Йапони самољочĕсем Китайăн мирлĕ хулисем çине 2 472 хутчен пырса тапăннă. Вĕсем 33 пин бомбă ытла пăрахнă. Тулли мар сведĕнисем тăрăх 16.532 çын вĕлернĕ, 21.752 çынна амантнă. Йапонĕçсем пуринчен нумайрах Гуандун провинци çине бомбăсем пăрахнă, унти 44 уйезд çине самољотсем 903 хут тапăннă, 4.845 çынна вĕлернĕ, 8 901 çынна амантнă; пурĕ 11.801 бомбă пăрахнă. (ТАСС).

Љотчиксем валљи радиотелефон

Англи пичечĕ пĕлтернĕ тăрăх, Вашингтонра (Америкăри Пĕрлешӳлĕ Штатсем) љотчиксем валљи тунă „калаçакан çухави“ йатлă секретлă изобретенишĕн патент панă. Пилотăн майĕ çинче вырнаçнă çак „калаçакан çухави“ пилота алăсене самољота тытса пыракан руљсенчен илмесĕрех радиотелефон урлă çĕрпе тата ытти самољотсемпе çыхăнма май парат.

Љотчикăн карланки çумне хытă çыпçăнса тăракан микрофон-çухави љотчикăн сассине тытса унран радиохумсем тăват. Вăл хумсене çĕр çинче йе урăх самољот çинче илессĕ.

Çĕнĕ микрофон çар самољочĕсен стандартла оборудованине кĕнĕ. (ТАСС).

Финљанди карапĕсем совет чиккине пăсни

1938 çулхи ийулĕн 19-мĕшĕнче Финљандин „Аиристо“ йатлă гидрографи карапĕ тата чикĕ хуралĕнче тăракан „АВ 55“ катерĕ Финский заливра совет тинĕс чиккине пăснă, совет территори шывĕ çине пĕр миљă çурă шалала кĕнĕ.

Совет Сойузĕн чикĕри хуралĕ вĕсене иккĕшне те тытса чарнă. Ĕçе тĕрĕслеççĕ. (ТАСС).

Мирлĕ пурнăçа сыхлас тĕлĕшпе ĕçлекен пĕтĕм тĕнчери конференци

Ийулĕн 23-мĕшĕнче Парижра мирлĕ пурнăçа сыхлас тĕлĕшпе тата мирлĕ хуласем çине бомбăсем пăрахнине хирĕç кĕрешес тĕлĕшпе ĕçлекен пĕтĕм тĕнчери конференци уçăлнă, ăна миршĕн пыракан пĕтĕм тĕнчери йухăм руководстви организациленĕ. Конференцине пин делегат ытла пынă, вĕсем—30 çĕршывăн представителĕсем.

Францири пĕтĕмĕшлĕ ĕç конфедерацин генераљнăй çекретарĕ Леон Жуо тухса калаçса, хăй сăмахĕнче çапла калана: „Фашисла заговорщиксене тата урăх çĕршывсен интервенчĕсене хирĕç пыракан кĕрешӳре Испанипе Китай çĕнтерсе тухни кирлĕ. Çапла майпа кăна мирлĕ пурнăçа сыхласа хăварма пулат“.

Испани парламенчĕн представителĕ Мартинес Баррио хăй сăмахĕнче çакна паллă туса хăварнă: февраљ уйăхĕнчен пуçласа Испани правителстви тăшманăн тылне хирĕç сывлăшри операцисем пĕрре те тутарман, çав вăхăтрах республикă хулисем çине фашиссем кунне 4—5 шер хут пырса бомбăсем пăрахаççĕ.

Англи депутатки Саммерскил сывлăшран бомбăсем пăрахнин тискерлĕхĕсем çинчен каласа панă, ăна вăл Испанире хăй курнă.

Унтан Францири коммунисла парти тĕпкомĕн çекретарĕ Жак Дӳкло тухса калаçнă. „Айăплисем,—тенĕ вăл,—агрессăрсем кăна мар. Хăйсен хăравçăлăхĕпе, çемçешкелĕхĕпе агрессăрсене пулăшакансем те айăплă“. Дӳкло хĕçпăшалсем туйанас правана Испанийе çĕнĕрен пама ыйтат. (ТАСС).

Мирлĕ пурнăçа сыхлакансен пĕтĕм тĕнчери конференцийĕ йышăннă решенисем

Мирлĕ пурнăçа сыхлас тĕлĕшпе ийулĕн 23-мĕшпе 24-мĕшĕнче Парижре пулса иртнĕ пĕтĕм тĕнчери конференци хăйĕн ĕçне пĕтерне.

„Конференци демократилĕ державăсене, вăхăт пур чухне, мирлĕ пурнăçа сыхлама тата çавна пула хайсен хăрушсăрлăхне çирĕплетме чĕнет“ тенĕ резољуцире. Хăшпĕр державăсем фашисла захватчиксене ирĕк панине палăртса, конференци вăрă-хурахла вăрçăсене пĕтерме демократилĕ çĕршывсен пур кирлĕ майсем те пур, тесе пĕлтерет. Çакна тума конференци агрессăрсемпе суту-илӳ тума пăрахма ыйтат. (ТАСС).

Англипе Франци Чехословаки правителствине хĕсеççĕ

Германи ыйтнипе Англипе Франци правителствисем Чехословакине вăйлăнрах хĕсме пуçланă, вĕсем унран Гитлĕр агентурине—Генлейн партине пысăкран пысăкрах уступкăсем пама ыйтаççĕ.

„Националњăçсен кодексĕн“ пройектне, Чехословаки парламентĕнче пăхса тухма лартмала та пулнăскере, малтан тата тепĕр хут Генлейн партин представителĕсемпе пĕрле сӳтсе-йаваççĕ. Ку тĕлĕшпе калаçусем ийулĕн 26-мĕш хыççăн пуçланаççĕ. Кунта Англи правителстви Чехословаки правителствине, Генлейн партийĕ „националњăçсен кодексĕн“ пройектне йышăнмасан та унпа çыхăнусене татма кирлĕ мар, тесе „сĕнӳ“ панă.

Англипе Франци Чехословакине хĕссе генлейнăвĕçсене тата ытти уступкăсем те партарнă. Çапла, сăмахран, Чехословаки правителстви, республикăшăн хăрушлăх тухса тăнă май, хăйне чрезвычайлă полномочисем пама ыйтнă, халь вăл ăна ыйтма пăрахнă. Ийулĕн 23-мĕшĕнче шалти ĕçсен министерстви Судет облăçĕнчи пĕтĕм вырăнти самоуправлени мерĕсене (хула пуçлăхĕсене) васкавлăн çирĕплетнĕ, вĕсенче пуринчен ытла генлейнăвĕçсем тăраççĕ.

Малала Англи Генлейн партин представителĕсене Чехословаки правителствине кĕртме ыйтат.

Англипе Франци хĕснипе Чехословаки правителстви генлейнăвĕçсене уступкăсем туни халăхăн анлă массисем хушшинчи тревогăна, канăçсăрлăха ытларан ытларах ӳстерсе пырат. Англи Чехословакин шалти ĕçĕсене çапла тивĕççĕр хутшăннипе тата правителствă кайала чакса пынипе кăмăлсăр пулнине кăтартса парат Чехословаки пичечĕ. Чехсен „Пограничник“ хаçачĕ çапла çырат: „Германине кăмăл тăвас шутпа пирĕн çумма фашисла йĕркесем ан çыпăçтарччăр. Ниушлĕ Франципе Англи çакна ăнланмаççĕ: Англи тĕкнипе епĕр Германи фашисăмне паракан уступкăсем Англишĕн хăйшĕнех сийенлĕ пулĕç“.

Франци пичечĕ пĕлтернĕ тăрăх, Германи Чехословаки ыйтуне сӳтсе-йавма Англи, Франци, Германи тата Итали конференцине пухма ыйтнă. Германи фашисĕсем Чехословаки çинчен тăракан ыйтăва Чехословакисĕр сӳтсе-йавасшăн. (ТАСС).

Агрессăрсене çĕнĕрен ирĕк панă

Дани столицинче—Копенгагĕнра—Швецири, Норвегири, Данири, Финљандири, Белљгири, Голландири тата Љуксембургри йут çĕршыв ĕçĕсен министрĕсен конференцийĕ пулса иртнĕ. Министрсем çав çĕршывсем Лигă наци уставĕн 16-мĕш статйи çине мĕнле пăхмалине сӳтсе-йавнă. Çав статйа Лигă наци членĕсене агрессăрсене хирĕç пĕрлешсе кĕрешмели (санкцисем йышăнмали) çинчен калат. Пичетре пулнă пĕлтерӳре министрсем çав пĕрлешсе кĕрешес ĕçе хутшăнасси вĕсемшĕн обйазателнă мар, тесе шутлаççĕ. Лигă нацинче членра тăракан ытти государствăсем те санкцисем йышăнас ĕçе хутшăнмала мар, тесе шутлаççĕ вĕсем.

Конференци решенисем пĕтĕмĕшпех агрессăрсен интересĕсене, пуринчен малтан Германипе Итали фашисăмĕн интересĕсене майлă пыраççĕ. Халиччен кирек мĕнле государствă та вăл вăрçă пуçласшăн пулсан, унăн ăна хирĕç пысăк державăсен ушкăнĕ тухасран хăрамала пулнă. Лигă наци членĕсем вăрçă пуçаракансене хирĕç пĕрлешсе кĕрешессине пăрахаç тăваççĕ пулсан, агрессăрсем вĕсене нимĕнле наказани те пулас çуккине малтанах шанса тăреç.

Фашисла çĕршывсем Совет Сойузĕ çине вăрçăпа тапăнма хатĕрленеççĕ. Копенгагĕнри конференци решенийĕсем фашисла агрессăрсен вăрă-хурахла планĕсене пурнăçа кĕртме ирĕк параççĕ. Францире тухса тăракан хаçатсенчен нумайăшĕсем çакăн çинчен паллă тăваççĕ. (ТАСС).

Пирĕн календар

В. Г. Короленко

Пайан, ийулĕн 27-мĕшĕнче, вырăссен талантлă писателĕ, илемлĕ литературăн пысăк маçтăрĕ Владимир Галактионăвич Короленко çурални 85 çул тултарат.

В. Г. Короленко уйесри сутйе ывăлĕ пулнă. Гимнази пĕтерсе тухнă хыççăн, вăл Петербургри технологи институтĕнче, унтан Мускаври йалхуçалăх академинче вĕреннĕ. Вĕреннĕ чухнех патша влаçне хирĕç кĕрешекен студентсен йухăмне активлăн хутшăннă. Терлĕрен прокламацисем пичетлекен вăрттăн типографи организиленĕшĕн айăпласа, ăна Мускавран хăваласа кăларнă, Вйатск кĕпĕрнинчи Глазăв хулине ссылкăна йанă. Çав ссылкăра вăра „Шыраканăн пурнăçĕнчи епизодсем“ йатлă чи малтанхи произеденипе унăн, пулас пысăк литератăрăн творчĕствăлă ĕçĕ пуçланат (1879ç).

1881 çулта В. Г. Короленко Александр III патшана присăгă парассине хирĕçлет, хăй май чылай интеллигентсене мобилизацилет. Писателе хăйсен куçĕ айĕнчен йамасăр сыхласа çӳрекен патша йыттисем унăн шухăшне часах туйаççĕ—Короленкона тытса виçĕ çуллăха Йакутска ссылкăна йамала тăваççĕ.

Ссылкăра пурăнмали условисем çав тери йăвăр пулнă. Çавăнпа та вăл çулсенче Короленко хăйĕн йуратнă ĕçне ăнăçлăн малала йама, çĕнĕ произведенисем („Макар тĕлĕкĕ“ йатлисĕр пуçне) çырма пултарайман.

Ссылкăран таврăннă хыççăн В. Г. Короленко Чулхулана пурăнма куçат. Хăйĕн чи лайăх произведенийĕсене çакăнта çырат вăл. Кашни çулсерен çĕнĕрен-çĕнĕ повеçсем, калавсем пичетлесе кăларат („Ухмахла общчĕствăра“, „Суккăр музыкант“, „Вăрман кашлат“, „Йуханшыв вайлљат“, „Чĕлхесĕр“ т. ыт. те). „Выçлăх çулхиве“ йатлă кĕнекинче (1893 ç.) писател пĕтĕм халăхан асаплăхне, выçлăх алли халăха мĕнле хĕрхенӳсĕр тытнине, чăн-чăн пурнăçа пĕр пытармасăр пысăк маçтарлăхпа кăтартса парат. Кĕнекере çырса кăтартнипе çеç те мар вăл, выçăхакансене нумай çĕрте пулăшу та организацилет.

1896 çулхине В. Г. Королевко Петербурга куçса „Русское богатство“ йатлă журналта ĕçлеме пуçлат (унта куçиччĕнех вăл çак журналăн редколлеги членĕ пулнă). Калавĕсемпе, повеçсемпе çеç мар, журналта çапăнса пыракан публицистикăла статйисемпе те реакци пусмăрлăхне хирĕç кĕрешет Ку кĕрешӳ унăн уйрăмăнах 1905 çулти револњуци хыççăн вăйă илсе аталанат. Çапах та вăл чăн-чăн револњуционер пулман. Хăйĕн кĕрешĕвĕн тĕп тĕллевне ăнланса илеймен пирки, сахал мар йăнăшсем те тунă.

1910 çулта В. Г. Короленко йаланлăхах пурăнма Полтавăна куçнă. Кунта вăл хăйĕн йулашки пурнăçне пурăнса иртерне. 1921 çулта вилнĕ.

Кĕскен

** Çунман вите. Аслă Шăхалĕнчи „Новочурино“ колхоз (Йелчĕк районĕ) кăçал 32 лаша вырнаçмалăх тăмпа улăм хутăштарса çăрса çунман вите турĕ.

С. Арланăв.

** Çĕнĕ кĕпер. Хирпуç йалĕнче самообложени укçипе (Вăрнар районĕ) йал витĕр тухакан çырма урлă пысăк кĕпер тунă.

М. Виктăрăв.

ХУЛА ТĂРĂХ

Кĕтĕм карăм пахчине те...

Шупашкарта икĕ пахча пур. Халĕ вăл пахчасем каçхи вăхăтра тухса уçăлса çӳремели парк пулса тăчĕç. Темĕн чухлĕ çамрăк унта, йаш-кĕрĕм... Вăхăта савăнăçлă та хаваслăн иртересшĕн, сывлăхлă пуласшăн, вара вăл ыран тата хастарлăрах ĕçлесшĕн. Çавăнпа вăл пайан уçă та ырă сывлăша ĕмсе куљтурăлă канасшăн çак пахчасене, тепĕр майлă калас-тăк, парксене тухрĕ.

Картинă кунта пачах урăхла пуçланса кайат. Каçхине 9 сехет иртсен ĕççамрăкĕ черетленсе пахча варĕнче сукмак йĕвĕрлĕ çулпа кайала-майала кумса çӳреме пуçлат. Канма мар вара, асапланма тытăнат. Кăшт тĕттĕмленсен, пĕр-пĕринчен айакран тĕртсе иртесси, çӳç çине куршанаксем персе çыпăçтарасси, пĕр-пĕрин çине тĕртсе йарасси йе, ăнланмала калас пулсан, ун чухне вара пахчара аскăнакансен йухăмĕ пуçланса кайат. Ӳсĕр сынĕ те унтах çӳрет, хăсат, пӳтсĕр сăмахсем калат.

Хула совечĕ ку пахчана туса çитерсенех нимрен малтан „пысăк ĕç“ тума—ресторан уçтарма васкарĕ. Халĕ тата унăн йатне улăштарнă: „Кафе“ тенĕ. Кунтах фонтан пур, вăл ерне хушши шыв пĕрĕхсен тепĕр ерне чарăнса тăрат. Нимрен ытла унта хула совечĕн хăратмала çырса çапнисем нумай. Ăçта пăхнă, унта:

— Не сорить!..
— Штраф...

Каллех:

— Штраф...

Пахчасене пысăк хуласенчи куљтурăпа кану паркĕсен йĕвĕрлĕ сăн-пит кĕртесшĕн тăрăшнине курасчĕ. Хула совечĕ унта партипе правителствă руководителĕсен портречĕсене тата тăван çĕршывра куллен пулса пыракан çитĕнӳсене кăтартакан диаграммăсене çакмали вырăнсем тăвасчĕ, хаçат-журналсем вуламали, шăхмат-шашкăла выљамали вырăнсене йĕркелесчĕ. Вĕсем вĕт çĕнсе илейми крепăçсем мар. Укçа-тенкĕ те нумай кирлĕ мар унта. Пуçарулăх пулсан—пулат. Хула ĕççыннисем пахчара пулакан пĕр ташăпа çырлĕшме пултараймĕç. Виçĕ çул хушши ĕнтĕ кашни кун пĕр кĕвĕлĕ ташă пырат. Вăл ĕнтĕ йăлăхтарма мар, хăлхана йӳçĕхтерчĕ. Парăр лайăхрах вăйă-кулă, ташă!

Крупскайа йачĕпе тăракан пахчара те çавах, уйăхран уйăха темĕнле майпа Чăвашфилармонийĕн концерчĕ пулкалат.

Хула ĕççамрăкĕ куљтурăлă кантăр тепĕр пулсан, ку ыйту тăрăх хула совечĕ халех шухăшласа пăхмала пулат.

ИВ. МОСЕЙЕВ.

Государствăн 1938 çулхи шалти выигрышлă займĕн пĕрремĕш тиражĕ

ССР Сойузĕн Правителстви йышăннă решени тăрăх апрел уйăхĕнче облигацисене перекет кассисем урлă çийĕнчех укçан тӳлесе сутса халăх хушшинче вырнаçтармали Государствăн 1938 çулхи шалти выигрышлă займне кăларнă.

Çав вăхăтрах правителствă 1929, 1930, 1932 тата 1935 çулсенчи Государствăн шалти займĕсен облигацисене Государствăн 1938 çулхи шалти выигрышлă займ облигацисемпе улăштарма решени йышăннă.

1938 çулхи августăн 10-мĕшĕнче Государствăн 1938 çулхи шалти выигрышлă займăн пĕрремĕш тиражĕ пулат. Вăл тиражра 5.680 выигрышпа 3.834.400 тенкĕлĕх тухат, вăл шутран 4 выигрыш—25.000 тенкĕшер, 20—10000 тенкĕшер, 120—5.000 тенкĕшер, 1.200—1000 тенкĕшер тата 4336 выигрыш—400 тенкĕшер тухасçĕ.

Тираж пулас майпа Шупашкарти перекет кассине ĕççыннисем кашни кунах çак займăн облигацисене илме пыраççĕ.

Пайанхи куна Шупашкарти перекет касси çав займăн облигацисене 24.000 тенкĕлĕх сутнă. Малтанхи çулсенчи шалти займсен облигацийĕсене 1938 çулхи займăн облигацийĕсемпе 22.000 тенкĕлĕх улăштарнă.

Государствăн 1938 çулхи шалти выигрышлă займăн облигацийĕсене перекет кассисем ирĕклĕн сутаççĕ тата илеççĕ.

Е. ФИЛИППĂВ.

Малтанхи курсантсем

Кăçал пирĕн Орденлă Чăваш республикĕнчи ĕççамрăкĕсем çар училищисене вĕренме кайассине пысăк хаваслăхпа йышăнчĕç. Кашни комсомолĕц, кашни ĕççамрăкĕ хăйĕн пĕлӳлĕхне ӳстерсе, тăван çĕршывăн Хĕрлĕ командирĕ пуласшăн тăрăшат.

Анат-Кушарти (Трак районĕ) В. А. Алексейĕв Чăваш АССР Çар Комиссариатне çакăн пек ыйту çырса пачĕ: „Епĕ пĕтĕм чунран сывлăш флочĕн Хĕрлĕ командирĕ пуласшăн тăрăшатăп. Сывлăш флочĕн командирĕ пулса, тăван çĕршывăн чиккисене тăшмансенчен çирĕппĕн сыхлама пулăшăп. Çавăнпа мана сывлăш флочĕн ĕçне вĕрентекен çар училищине вĕренме йама ыйтатăп“.

Алексейĕв—комсомолĕц, Вăрнарти ветеринари техникумĕнчен вĕренсе тухнă. Çар училищине суйласа илекен комисси пăхнă хыççăн, вăл йурăхлă пулни палăрчĕ. Халĕ вăл хулари сывлăш флочĕн училищине вĕренме кĕрсе килчĕ. Алексейĕвăн ĕмĕтленнĕ ĕмĕчĕ пурнăçланчĕ. Вăл уншăн савăнат, училищăра „отличнă“ паллăпа вĕренме пулат.

Çакăн пекех сывлăш флочĕн çар шкулĕсене С. В. Шибайĕв (Чебторг), Мелендейĕв Н. (Шупашкар педучилищи) йулташсем вĕренме кĕрсе килчĕç. Вĕсем те ЧАССР Çар Комиссариатне килсе лайăх вĕренсе, тăван çĕршывăн тивĕçлĕ ывăлĕсем пулма сăмах пачĕç.

Çак кунсенчех çамрăксен тата тепĕр ушкăнĕ танкиссем хатĕрлекен училищăна испытани тытма тухса кайат.

В. ЦЫПЛЕНКĂВ.

„Хлеб“ йатлă çĕнĕ кинофиљм

(Орденоносĕц-кинорежиссорсем—пĕртăван Васильйĕвсемпе калаçни)

Фиљм кăтартакан событисенче хăшне-пĕрне А. Толстойăн „Хлеб“ йатлă романĕнче кăтартса панă ĕ тĕ. Анчах та, пирĕн умра тăра задачăна пурнăçа кĕртме пирĕн нĕ материалсем тупмала пул Кăçалхи çуркунне епĕр истори событисем пулса иртнĕ вырăнсе кайса килтĕмĕр, Сталинградра п тăмăр, Дон çинчи нумай стани сенче—Калач, Пйатиизбйанск Нижне Чирскайа тата ыт. пул мăр. Епĕр шуррисем çапăçнă в рăнсемпе паллашрăмăр. Çумсе витĕннĕ окопсем тăрах çӳрерĕм паромсемпе Дон шывĕ урлă к рăмăр.

Пирĕн çĕнĕ ĕç ĕççыннисем ху шинче хисеплĕ пулни курăн Кашни кунах пирĕн пата киле т та студине те Совет Сойузĕн тĕ лĕ вырăнĕсенчен çырусем килеç Вăл çырусене—фиљм кăтартак çапăçусенче пулнă çынсем—ĕç мĕ ле пулнине хăйсен куçĕпе кур çынсем çыраççĕ. Тепĕр чухне та пирĕн пулас ĕçе пулăшас шут пĕр-пĕр шухăш парса ытти йулта сем те çыраççĕ.

Хаљхи вăхăтра епĕр çӳресе ки нĕ вăхăтра пуçтарăнă материа сене йĕркене кӳрес ĕçпе ĕçлетпĕ Çывăх вăхăтра епĕр А. Н. Толстой па пĕрле сценари тăвас тĕлĕшп ĕçлеме пуçăнатпăр. Çак çулта пĕтнĕ тĕле сценарине тата ӳкер тытăнма хатĕрленес ĕçсене ту пĕтерме шухăшлатпăр.

Çитес хĕлле епĕр ӳкерчĕксе павиљйонра ӳкерме пуçлас тетпĕ 1939 çулхи май уйахĕнче ва Сталинград таврашне кайса ӳкер ме пуçласшăн. Царицынри чап епопейăна кăтартса паракан пирĕ çĕнĕ кинофиљма Совет Сойузĕн театрсен екранĕсем çинче 193 çулхи октăбĕр кунĕсенче кăтарт май туса парассишĕн епĕр пĕтĕ вăйсене хуратпăр.

(ТАСС).

Писателсен пухăвĕ

Чăваш совет писателĕсен сойузĕн хаљхи правленине суйланăранпа ийулĕн 29-мĕшĕнче пĕр çул тулат. Сойуз правленине çĕнĕрен суйлама вăхăт çитнĕ.

Çавăнпа та сойуз правленине çĕнĕрен суйлас шутпа, ийулĕн 28-мĕшĕнче Шупашкарта Чăваш совет писателĕсен суйлав пухăвне туса ирттерме палăртнă.

Писателсен суйлав пухăвĕнче сойуз правленин тата ревизи комиççин отчочĕсене итлемеле.

И. Е.

Цирк бригадин концерчĕсем

Иванăвă хулинчи цирк бригади ийулĕн 22—23 мĕшĕсенче Шупашкарта пысăк концертсем лартса пачĕ. Ийулĕн 24-мĕшĕнче цирк бригади йатарласа ачасем валљи концерт пачĕ.

Хаљ цирк бригади концертсем лартма республикăри районсене тухса кайрĕ. Бригадă Канашра, Улатăрта, Çĕмĕрлере концертсем лартса парат. Ийулĕн 30-мĕшĕнче цирк бригади кайала Шупашкара килсе, татах тепĕр ик-виç концерт парат.

Ив. Е.

Пĕлтерни

Пайан, ийулĕн 27-мĕшĕнче, каçхи сехетре, Чебторг суртĕнче Шупашкар МОПР йачейкисен çекретарĕсен кана лăвĕ пулат. МОПР йачейки çук учреж нисемпе предприйатисенчи профсо организацийĕсен канашлăва хăйсен пр ставителĕсене йамала.

МОПР хула комитечĕ.

Орфографи правилисен проектне сӳтсе-йавнă май

„Чăваш орфографи тĕп правилисен проектне“ пирĕн хаçатра пичетлесе кăларнăранпа нумай вахăт иртрĕ. Анчах çав проекта сӳтсе-йавас ĕç питĕ сӳрĕккĕн пырат. Республикăри чĕлхе ăстисем, аслă шкулсенче чăваш чĕлхипе литературине вĕрентекенсем, писателсем, кĕнеке-хаçат кăларас ĕçре ĕçлекенсем чăваш орфографинче тумали улшăнусем пирки хăйсен шухăшĕсене пайан кунччен каламасăр тăраççĕ.

Чăваш АССР Ĕçтăвакан Тĕп Комитечĕ тата Халăх Комиссарĕсен Совечĕ „Чăваш орфографинчи улшăнусем çинчен“ йышăннă постановленине пичетлесе кăларсан, пирĕн хаçат ийулĕн 11-мĕшĕнче тухнă умстатйинче:

„Чăваш чĕлхинче вырăс тата интернационаллă сăмахсене çырма чăваш алфавитне вырăс алфавитĕнчен çĕнĕрен ъ, щ, ь, э, ю, я саспаллисене кĕртни шкулсенче вырăс тата чăваш чĕлхисене вĕренес ĕçе, политикăлă литературăпа илемлĕ литературă тата учебниксем кăларас ĕçе, пĕтĕм куљтурă фронтне тата хайулăрах утăмсемпе малала йама май парат.

Пĕр пысăк ĕç тунă, халĕ ĕнтĕ чăваш орфографи правилисен проектне мĕн пур халăхпа тĕплĕн сӳтсе-йавса йышăнмала. Ку пысăк тата васкаса тумали ĕç, мĕншĕн тесен, халĕ орфографи правилисем çук пирки учебниксем кăларас ĕç тытăнса тăрат“, тесе каланăччĕ. Ку—редекци сăмахĕ. Кунта орфографин правилисем пирки кашни ĕççыннине хăйĕн шухăшне тухса калама чĕннĕ. Кашни ĕççыннин пичетре тухса калама пичет тата сăмах ирĕклĕхĕ пур.

Анчах орфографи правилисене сӳтсе-йавма хутшăнакан хăш-пĕр йулташсем сăмах ирĕклĕхне пăсса, чĕлхе пирки пуçарнă калаçăва йăвăрлатаççĕ. Вĕсем, хăйсем калас шухăшсене тĕплĕн ăнлантарса, ăслалăх йĕнĕпе çирĕплетсе пырас вырăнне, хăйсен оппоненчĕсене вырăнсăр хытă сăмахсем каласа кӳрентерме, тепĕр чух хăратма та пăхаççĕ.

Сăмахран, И. Йакăвлĕв чăваш чĕлхинче йа (я), йу (ю), е (э) саспаллисене хăварас пирки калаçакансене хăйĕн икĕ статйинче те („Чăваш Коммунĕ“ 151-мĕшпе 155-мĕш номĕрĕсем) „нимĕç йе ытти йут çĕршыв чĕлхисем çине тĕллеме йуратакансем“, „шипшипсем“ тере

Администрациле кăшкăрни, хăратни уйрăмах вăйлăн палăрат „Чăваш Коммунĕн“ 167-мĕш номĕрĕнче тухна В. Йакăвлĕв статйинче. В. Йакăвлĕв „орфографи правилисен проектне“ тăвакансене „улшăнусем тунă йатпа витĕнекенсем“, „йĕплĕ сăмах выранне тата та йĕплĕрех сăмах хыптаракансем“ тет, вĕсене вăл „çул çинчен айаккала сирсе йама“ сĕнет.

Епĕр чĕлхе пирки хускатнă сăмаха малала сарас ĕмĕтпе чĕлхе ăстисенчен редакцине статйасем çырма ыйтрăмăр, анчах вĕсенчен хăшпĕрисем: капла хăратсан нимĕн калаçмали те çук,—тесе ответлерĕç. Хаçатра тухса калакансем хăйсен оппоненчĕсене путарас шутпа çавăн пек нимĕнле сăлтавсăр, нимĕнле принципсăр пĕр-пĕрне тăшман, буржуалă националис, йе вĕсен тавраш теме пăхни чĕлхе ыйтăвĕсене сӳтсе-йавас ĕçе питĕ чăрмантарса пырат.

Паллах, çакнашкал кăшкăрнипе, харкашнипе нимĕнле ырă ĕç те тума çук. Халăх пирĕн ăслалăх работникĕсенчен чăваш чĕлхин ыйтăвĕсене тĕплĕн, тарăнăн сӳтсе-йавса, ăслалăхпа килĕшекен чĕлхе саккунĕсем тума ыйтат.

Буржуалă националиссем чăваш халăхĕн социалисăмлă куљтури ӳснине хирĕç пĕтĕм хура хайарлăхĕпе тарса кĕрешнĕ, вĕсем чăваш халăхне вырăс рабочи класĕнчен, вырăс халăхĕнчен, аслă пролетари куљтуринчен уйăрса, нациле ансăрлăхра, чухăнлăхра тытма пăхнă. Буржуалă националиссен тĕп йăвисене çапса аркатни пирĕн республикăна пур йенĕпе те хăйулăн малала кайма май пачĕ.

Пĕтĕм социалисăмлă хуçалăхпа, куљтурăпа пĕрле чăваш чĕлхи те вăйлăн ӳсет. Чĕлхе ӳсĕмĕ халичченхи саккунĕсен тăвăр рамкисене çĕмĕрсе тата хăйулăнрах, вăйлăнрах малала кайат. Вырăс халăхĕн аслă чĕлхи чăваш чĕлхине çак ӳсĕм çулĕ çинче пулăшса, вăй парса тăрат.

Куљтурă ăстисен, ăслалăх работникĕсен çак ӳсĕме курмала, чĕлхене, усăсăр туллашса харкашнипе мар, чăн-чăн ăслалăх ĕçĕпе пулăшмала. Тепĕр чухне тимлĕх çинчен хытă кăшкăракансем, чăн-чăн тăшмансене курмасăр йулаççĕ. Буржуалă националиссен йулашкийĕсем пĕтмен-ха, вĕсем, чĕлхе ăстисен принципсăр харкашăвĕпе усă курса, чăваш халăх чĕлхин ӳсĕмне тĕрлĕрен майсемпе хирĕç тăма пăхĕç. Çавăн пек тăшмансене курма пĕлмеле, вĕсене хамăрăн йулташсенчен уйăрса илсе, вăхăтра çапса аркатмала.

Пĕтĕм халăхпа пĕрле чăваш чĕлхине аслă социалисăм епохине тивĕçлĕ пуйан та куљтурлă чĕлхе тăвар!

Ответлă редактăр Н. М. СЕМЕН

Уполномоченный Чувашглавлита № 392.

Гор. Чебоксары. Типография № 1 Чувашполиграфтреста. заказ № 581.